

2

AFLATON

Sufinansira
Evropska Unija

AFLATON

Izrazi zahvalnosti

Dugujemo zahvalnost svima koji su doprineli stvaranju ovog priručnika: članovima Aflaton-tima, učenicima, nastavnicima, trenerima, prevodiocima, dizajnerima, ilustratorima, našim partnerskim organizacijama, nadležnim državnim institucijama i sponzorima.

Razvoj Aflaton-programa:

Aflatoun International

Nadácia otvorenej spoločnosti Bratislava / Open Society Foundation / NOS-OSF

Škola dokorán – Wide Open School, n. o.

Pomoć deci (CYSO)

Tim koji je izradio sadržaj i dizajn:

Roopkatha Ray Krishnan (glavni dizajner), Peter Bernath, Farheen Bano

Odricanje od odgovornosti:

Podrška Evropske komisije nastanku ove publikacije ne obuhvata i preuzimanje odgovornosti za njenu sadržinu, koja odražava stavove autora, te Komisija ne može biti odgovorna za bilo kakvo korišćenje informacija koje su ovde iznete.

**Sufinansira
Evropska Unija**

Sadržaj

TEMA 1:

Razumevanje samog sebe i samosvest

- 1 Uvod u Aflaton — 11
- 2 Prepoznavanje i pohvaljivanje kvaliteta koje svaka osoba ima — 19
- Radni list: *Moje vrline me čine jedinstvenim* — 23

TEMA 2:

Moja prava i poštovanje prava drugih

- 3 Šta su prava? — 24
- 4 Poster sa prikazom odgovornosti — 29
- Radni list: *Ja imam prava, ja imam odgovornosti* — 33
- 5 Hajde da čuvamo životnu sredinu — 35

TEMA 3:

Štednja i trošenje novca

- 6 Organizovanje štednje — 39

TEMA 4:

Planiranje i određivanje budžeta

- 7 Šta kupiti, a šta uštedeti — 48

TEMA 5:

Socijalna i finansijski projekti

- 8 Dan za kupovinu! — 54
 - Sve o Aflaton-danu — 57
- 9 Aflaton-dan! — 59
 - Radni list: Izbor zanimanja — 62

DODATNE LEKCIJE

TEMA 1:

Razumevanje samog sebe i samosvest

- 1 Naš cilj — 66

TEMA 2:

Moja prava i poštovanje prava drugih

- 2 Pranje ruku — 72

TEMA 3:

Štednja i trošenje novca

- 3 Upravljanje našim novcem — 80
 - Radni list: Odaberi šta ti treba — 83

Kako koristiti ovu knjigu

Jednostavno je!

1. „Sadržaj” donosi kratak pregled glavnih tema knjige.

2. Knjiga je podeljena u dva velika dela:

Deo A: Osnovne lekcije: 9 lekcija

(obavezno)

Deo B: Dodatne lekcije: 3 lekcije

(sprovesti ukoliko to vreme i sredstva dozvoljavaju)

3. Lekcije su podeljene u pet tema, koje su obeležene različitim bojama, na sledeći način:

TEMA 1:

Razumevanje samog sebe i samosvest

TEMA 2:

Moja prava i poštovanje prava drugih

TEMA 3:

Štednja i trošenje novca

TEMA 4:

Planiranje i određivanje budžeta

TEMA 5:

Socijalni i finansijski projekti

4. Svaka lekcija je podeljena u tri glavna dela, a to su

Početak rada

Naziv teme

Učenje

Naziv teme

Promišljanje

Naziv teme

5. Svaka lekcija počinje sa:

Specifičan rezultat

Cilj lekcije

Neophodni materijali

Metodologija

Trajanje

Ključne reči

Informacije za
nastavnike

Methodology

6. U lekcijama ćete možda naići na sledeće elemente:

Savet:

Jednostavne sugestije koje bi mogle da budu od koristi nastavnicima tokom aktivnosti. One su korisne jer predstavljaju jedan ili više idealnih scenarija za sprovođenje aktivnosti.

Napomena za nastavnike:

Ona će vam pomoći da bolje uđete u temu, psihologiju, inkluziju isl. kako biste postigli bolji rezultat ili se bolje pripremili za samu lekciju.

Video-klipovi:

Linkovi će vas direktno odvesti do video-klipova koji bi mogli da pomognu da učenici vizualizuju pojam ili aktivnost o kojoj je reč. Svaki link obuhvata i QR-kod.

Aktivnost sa roditeljima:

Ove aktivnosti bi trebalo da sprovedu deca posle časa, zajedno sa svojim roditeljima/starateljima. Ove aktivnosti će pomoći i učenicima i roditeljima da budu podjednako uključeni u učenje dece.

Radni list:

Radni listovi su smešteni na kraju lekcije i mogu se koristiti tokom i posle lekcije, u zavisnosti od nahođenja nastavnika.

Preporuke za razgovor sa decom od 6 - 10 godina:

Kako započeti razgovor

- Počnite tako što ćete ih pitati kako su. Govorite im o školi, drugarima, stvarima koje vole i ne vole da rade i o tome šta im je teško.
- Iskoristite svakodnevne događaje koji im izazivaju pozitivne i negativne emocije – kao što je pobjeda na nekom takmičenju ili kada dobiju loše ocene – kako biste proverili kako se osećaju i kako bi ste s njima ostvarili jaču vezu.
- Što su deca starija, te u skladu sa njihovim razvojem, razgovarajte o normalnim fizičkim i emotivnim promenama tokom puberteta i pomozite im da saznaju šta ih očekuje. Proverite kako se osećaju, da li imaju neke brige ili pitanja o kojima možete zajedno da razgovarate.

Održavajte otvoreno okruženje, puno poverenja i ljubavi

- Pomozite deci da se osećaju prijatno kada otvoreno razgovaraju sa vama.
- Deca žele da se dopadnu i da budu prihvaćena od ljudi u svojoj okolini. Biti prihvaćen je prvi korak prema izgradnji poverenja.
- Dobro razmislite kada im iznosite primere. Deca gledaju u vas i pazi na vaše emocije, kao i na to kako reagujete u različitim situacijama.
- Prepoznajte ono što su postigli i njihovo dobro ponašanje. Pohvalite ih tako što ćete se usredsrediti na ono što oni rade („Baš si se potrudio/la oko toga i to se vidi!”) pre nego da ih pohvalite lično, kao osobe (“Oh, baš si pametan/na!”).

Ne zaboravite: vaše vreme je deci važno

- Zaista slušajte i pokažite istinsko zanimanje za ono što imaju da kažu.
- Zajedno se zabavite kroz neke posebne aktivnosti, koliko god one bile male.
- Uključite ih u donošenje odluka.

TEMA 1

Razumevanje sebe i samosvest

1

Uvod u Aflaton

Cilj lekcije

Do kraja lekcije, učenici će biti u stanju da:

1. prepoznaju maskotu Aflatona i njegovu svrhu,
2. se raduju što će učiti sa Aflatonom,
3. prepoznaju i cene to što je svako od njih jedinstven,
4. budu u stanju da se predstavljaju i da kažu šta su njihova interesovanja,
5. budu upoznati sa vrednošću timskog rada i doprinosjenjem grupnim aktivnostima.

Neophodni materijali

1. Aflaton poster
2. sličice sa Aflatonovim sloganom
3. papir (jedan list papira za svakog učenika)
4. olovke
5. bojice/voštane bojice
6. tabla

Metodologija

Početak rada: slika Aflatona

Učenje: priča o Aflatonu i njegov slogan

Promišljanje: Aflatonova pesmica

Trajanje

45 minuta

Ključne reči

lutka, otisak ruke na papiru, slogan

Početak rada

Slika Aflatona

1. Okačite ili postavite poster na neko vidljivo mesto u učionici. Postavite učenicima sledeća pitanja:
 - Da li znate/Da li se sećate ko je ovo? Kako se on zove?
 - Odakle on dolazi? Šta je on?
 - Koje je on boje? Od čega je on?
 - O čemu nas on uči/šta nam on govori?
 - Umete li da napišete njegovo ime?
2. Da bi ste proverili odgovore učenika, pročitajte naglas tekst u zagradama. Učinite da ovaj deo časa bude što je više interaktivan – nakon svake relevantne informacije, pitajte učenike da li se sećaju te informacije od nekud. Možete tapšati učenicima ako se tako dobro sećaju informacija o Aflatonu!

★ SAVET

Napravite svoju lutku Aflatona koja se stavlja na ruku od starih materijala koje možete pronaći kod kuće! Stare rukavice (čak i žute gumene rukavice) ili neki drugi materijal može poslužiti da se napravi jednostavna žuta lutka koja se stavlja na ruku. Kada čitate šta je Aflaton rekao ili uradio, možete koristiti tu lutku da bi učenici mogli da zamisle kako se baš on njima obraća, umesto da vi kao nastavnik prepričavate šta je Aflaton rekao. To učenicima pomaže da razviju vezu sa likom Aflatona.

” Zdravo! Da li me se sećate? Ja se zovem Aflaton. Ja sam vatrena lopta. Dolazim iz svemira u kome ima još ovakvih vatrenih lopti kao što sam ja. Doleteo sam čak iz svemira da bih vas posetio, da saznam gde i kako vi živite. Volim da putujem svetom i da upoznajem decu. Volim da pevam, igram, da se smejem, da učim i da istražujem. Veoma sam radoznao da naučim nešto o ovom divnom mestu u kome živite. Jedva čekam da uz vašu pomoć naučim sve o njemu. Baš bih voleo da postanemo prijatelji! ”

3. Kažite učenicima da ćete sada crtati kako Aflaton izgleda. Dajte svakom učeniku list papira i olovke i kažite učenicima da nacrtaju kako Aflaton izgleda ili kako oni zamišljaju da on izgleda.
4. Kažite učenicima da stave dlan šake (tako da su im i prsti na papiru) na papir, i da onda olovkom iscrtaju liniju oko šake. Posle toga mogu da podignu šake i onda ih pitajte sledeće:
 - Šta vidite?
 - Kako vaši prsti izgledaju na crtežu?
5. Kažite učenicima da nacrtaju lice koje se smeje, dve ruke, dve noge i da ga oboje, kako bi završili svoje crteže Aflatona. Neka oboje svoje crteže Aflatona.
6. Na kraju, neka učenici napišu svoja imena na svojim crtežima, pa potom stavite te crteže na zid.

Učenje

Aflatonova priča i njegov slogan

1. Pročitajte učenicima **Aflatonovu priču**. Dok čitate priču, možete koristiti lutku Aflatona koju ste napravili kod kuće koja će se obraćati i pričati priču učenicima:

Zdravo! Ja se zovem Aflaton.

Verovali ili ne, ja sam vatrena lopta.

Dolazim iz svemira, a tamo ima još ovakvih vatrenih lopti kao što sam ja.

Doleteo sam čak iz svemira da bih vas posetio zato što sam veoma radoznao da saznam nešto o ovoj plavoj i zelenoj planeti. Kako je ova Zemlja čudno mesto!

Ovde ima tako mnogo toga da se vidi i radi!

Kada sam sleteo na Zemlju, našao sam se u Indiji, ali sam do sada već obišao mnogo različitih zemalja. Nadam se da ćete i vi naučiti mnogo toga o mojim avanturama tokom godine, jer sam do sada proputovao ceo svet!

Uvek se radujem kada mogu da upoznam nove prijatelje.

Hoćete li da budete moji prijatelji? ”

2. Da biste nadogradili prethodno stečeno znanje, postavite učenicima sledeća pitanja:

- Odakle dolazi Aflaton?
- Šta Aflaton voli da radi?
- Šta mislite, kakva bi sve pitanja Aflaton mogao da nam postavi?
- Šta biste vi pitali Aflatona?

3. Obavestite učenike da Aflaton ima slogan koji koristi u svim svojim avanturama: **Istraži, razmišljaj, ispitaj i delaj!**

4. Zapišite slogan na tabli i objasnite učenicima da on pomaže Aflatonu i njegovim prijateljima da nauče mnogo toga.
5. Pokažite učenicima sličice sa Aflatonovim sloganom i postavite im sledeća kratka pitanja:
 - **Istraži:** Šta Aflaton radi na ovoj slici? Šta znači reč „istraži“?
Šta radi osoba koja nešto istražuje?
6. Pokažite učenicima sličice sa Aflatonovim sloganom i postavite im sledeća kratka pitanja:
 - **Razmisli:** Šta Aflaton radi na ovoj slici? Šta znači reč „razmisli“?
Šta radi osoba koja razmišlja?
 - **Ispitaj:** Šta Aflaton radi na ovoj slici? Šta znači reč „ispitaj“?
Šta radi osoba koja nešto ispituje?
 - **Delaj:** Šta Aflaton radi na ovoj slici? Šta znači reč „delaj“?
Šta radi osoba koja nešto dela?
7. Pokažite učenicima postupke koji idu uz Aflatonov slogan (u nastavku). Ponovite svaki od njih zajedno nekoliko puta da biste se uverili da su ih učenici upamtili.
 - **Istraži:** stavite ruku iznad očiju, i pomerate glavu sa jedne na drugu stranu, kao da tražite nešto u daljini
 - **Razmisli:** stavite kažiprst na slepoočnicu
 - **Ispitaj:** pretvarajte se da u ruci držite lupu, i tražite nešto
 - **Delaj:** stavite stopalo na pod, i pomerajte ruke, kao u 'spreman-a za akciju'
8. Posle toga, neka učenici stanu u veliki krug. Kažite im da kada vi izgovorite „**Aflaton-hodaj!**“, oni treba da počnu da hodaju (ne da trče!) u tom krugu, a da kada kažete „**Aflaton – stani i istražuj/razmisli/ispitaj/delaj!**“, oni treba da rade ono što se slaže sa određenim delom slogana koji ste izgovorili. Ponovite „**postupke**“ nekoliko puta, svaki put drugačijim redom.

NAPOMENA ZA NASTAVNIKE

Iako se lik Aflatona ne može smatrati lutkom-mimičarom u najeksplicitnijem izrazu, na osnovu njegovog efekta na decu se jasno može videti da on ima atribute lutaka-mimičara.

Tokom svake aktivnosti, deca razvijaju odnos sa likom, on postaje živa stvar, prijatelj koji im postavlja pitanja i koji ih navodi da tragaju za odgovorima, postavljajući pitanja o fenomenima koji ih okružuju, i na nenasilan način, ka svesti o sebi, ka brizi za one koje vole ili za životnu sredinu i prirodna dobra koja ih okružuju. On motiviše decu da budu aktivna, da komuniciraju i da imaju potencijal za dijagnostifikovanje stvari. To je veoma važno kada se radi sa decom sa različitim potrebama ili sa decom koja dolaze iz različitih sredina.

RAZMISLI
Kažiprst na slepoočnicu

ISTRAŽI
Ruka iznad očiju uz pomeranje glave sa jedne na drugu stranu, kao da osoba traži nešto u daljini

ISPITAJ
Gledajte naokolo, kao da u ruci držite lupu

DELAJ
Iskoračite jednom nogom i stavite ruke u položaj koji govori „spreman-a sam za akciju!“

Promišljanje

Aflatonova pesmica

1. Podsetite učenike na **Aflatonovu pesmicu** (uz melodiju engleske pesmice „Jingle Bells“). Pevajte pesmicu stih po stih i kažite učenicima da ponavljaju stihove za vama. Dok pevate možete gestikulirati da bi učenici bolje razumeli pesmicu.

AFLATONOVA PESMICA

refren

Aflaton, Aflaton,
Aflaton sam ja,
Mala sjajna loptica
Puna veselja.
Hej! (refren-2x)

prva strofa

Ja sam Aflaton,
Verni drugar tvoj,
Nosim sreću svima vama,
Baš je lepo nama.
Hej! (ponovi refren)

druga strofa

Svaki Božji stvor,
Bio brz il' spor,
I na kopnu i u moru baš –
To je drugar naš.
Hej! (ponovi refren)

POSTER

Ovu stranicu možete odštampati!

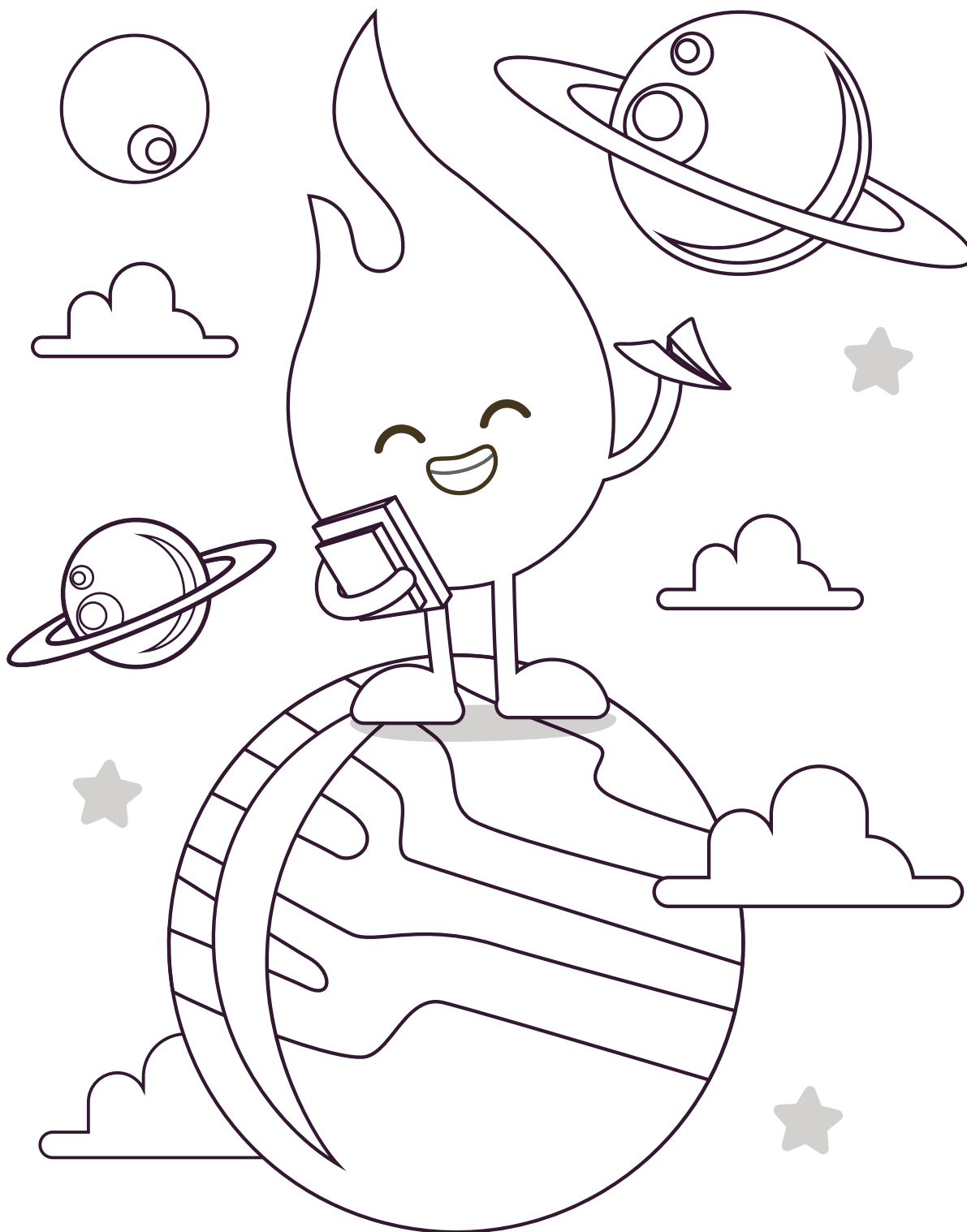

Ovu stranicu možete odštampati!

DODATNA AKTIVNOST

OBOJI ME

*Zdravo deco! Zovem se Aflaton i ja sam vatrena lopta iz svemira.
Došao sam da saznam nešto novo o svetu u kome živite.
Hoćete li da budemo drugari?*

TEMA 1

Razumevanje samog sebe i samosvest

Prepoznavanje i pohvaljivanje dobrih osobina koje svaka osoba ima

Specifični rezultat

Prepoznavanje kvaliteta drugova iz razreda, fokus na razumevanju sopstvenih pozitivnih osobina.

Cilj lekcije

Do kraja lekcije, učenici će biti u stanju da:

1. prepoznaju ljudske pozitivne osobine i jake strane
2. navedu pozitivne osobine i jake strane drugih
3. navedu sopstvene pozitivne osobine i jake strane
4. budu ponosni na onaj deo njihove ličnosti koji je fantastičan.

Neophodni materijali

1. papir i olovke
2. tabla
3. korpa ili šešir
4. Radni list: **Moje vrline me čine jedinstvenim**

Metodologija

Početak rada: grupno učenje

Učenje: grupna aktivnost

Promišljanje: diskusija na času

Trajanje

25 minuta

Ključne reči

jake strane, vrline, negovanje, samopouzdanje, emocije

Početak rada

Učenje u grupi

1. Kažite učenicima šta je tema dana: danas ćemo govoriti o pozitivnim **ličnim osobinama i jakim stranama**, i počecemo tako što ćemo nabrojati što više možemo ljudskih vrlina.
2. Prvo zamolite učenike da kažu definiciju izraza 'lične vrline', i da pri tom koriste svoje reči.
3. Naglasite činjenicu da su lične vrline pozitivne karakteristike kojima se unapređuje kolektivna i pojedinačna veličina pošto su vrline korisne za pojedinca i za druge.
4. Obavestite učenike da ćete započeti rad na jednoj veoma osetljivoj lekciji i da neće biti prihvatljivo da se izmotavaju niti da daju uvredljive primedbe.

NAPOMENA ZA NASTAVNIKE

Uzrast od 6 do 9 godina je veoma važan za građenje odnosa sa drugima. Ono što dete nauči o odnosima će uticati na kvalitet njegovih odnosa kada odraste. Tokom ovog perioda odrastanja, dete pronalazi svoje mesto u grupi, postaje zainteresovano za pravila socijalnog života i saznaje mišljenja drugih ljudi. Stoga ovaj tip aktivnosti može da bude veoma koristan za stvaranje atmosfere u kojoj se sva deca osećaju uključena – i u kojoj nije dozvoljeno nikakvo maltretiranje drugih.

Učenje

Grupna aktivnost

1. Podelite decu u grupe od po četvoro, tako što ćete ih pomešati po sposobnostima i polu. Vodite računa da u svakoj grupi bude neko ko dobro piše.
2. Kažite svim grupama da smisle neko smešno ime. Onda brzo zapišite svako ime na parčetu papira koje ćete presaviti i staviti u korpu ili šešir.
3. Zamolite učenike koji su najpovučeniji u svakoj grupi sa izvuku po jedan papir.
4. Kažite grupama da otvore papire i da pogledaju koje je ime napisano na papiru: njihov zadatak je da zapišu **8 do 10 ljudskih kvaliteta** da bi razgovarali o članovima druge grupe. Na primer: „Tina je energična i pametna; Toni je nesebičan i temeljan; Liza može brzo da trči“, itd.
5. Podelite učenicima papir i olovke i dajte im 5 minuta da izvrše zadatak.
6. Šetajte se od grupe do grupe da biste im pomagali, i proveravajte da li su pozitivne osobine koje učenici zapisuju zaista vrline.

Promišljanje

Diskusija na času

1. Na kraju, okupite sve grupe i zamolite jednog učenika da zapiše na tabli sve navedene vrline, bez onih koje se ponavljaju.
2. Zahvalite se svim učenicima na trudu i zamolite ih da jedni drugima aplaudiraju.

Ovde dajemo spisak pozitivnih ljudskih osobina koje možete koristiti za svoj prvi spisak i kao primere:

A

Autentičnost

B

Brižnost

Č

Čovečnost
Čednost

D

Duhovitost
Darežljivost
Dobročudnost
Dinamičnost
Dovrtljivost

E

Energičnost
Efikasnost

F

Fokusiranost

G

Genijalnost
Gostoprимljivost
Galantnost
Gordost

H

Hrabrost

I

Inovativnost
Iskrenost

J

Jedinstvenost

K

Kreativnost
Korisnost

Lj

Ljubaznost
Ljubopitljivost

M

Maštovitost
Mirnoća
Mudrost

N

Nežnost
Nesebičnost

O

Odanost
Odvažnost
Odlučnost
Organizovanost
Opreznost
Obzirnost
Optimističnost

P

Pažljivost
Poverljivost
Pouzdanost
Poštenje
Prijatnost
Prijateljstvo

R

Razigranost
Racionalnost
Razumnost
Razdraganost

S

Snaga
Strpljivost
Skromnost
Samouverenost

Š

Šaljivost
Širokogrudost

T

Tolerantnost
Temeljnost

U

Upornost
Učtivost
Uviđavnost
Urednost

V

Vedrost
Vernost
Veselost

Z

Zabavnost
Zahvalnost

Ž

Živahnost

Ovu stranicu možete odštampati!

RADNI LIST

JEDINSTVEN/A SAM ZBOG SVOJIH VRLINA

Za svakog od nas se može reći da ima mnogo toga u čemu smo dobri. Osim toga, imamo i mnoge osobine koje ljudi kod nas vole. Ponekad je ipak potrebno da se i sami podsetimo na te činjenice.

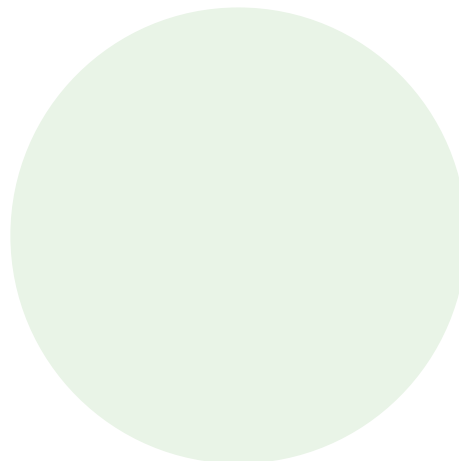
1. Navedite najmanje pet stvari u kojima ste dobri (možete i da ih nacrtate!):

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.

2. Napišite najmanje pet svojih pozitivnih karakteristika:

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.

3. Da li postoji nešto u čemu još nisi dobar/a – a želeo/la bi da to naučiš?
Napiši ili nacrtaj to u ovom krugu

TEMA 2

Moja prava i poštovanje prava drugih

3 Šta su prava?

Specifični rezultat

Znaju razliku između onoga što je potrebno i onoga što se želi, te znaju različita osnovna dečja prava i odgovornosti

Cilj lekcije

Do kraja lekcije, učenici će biti u stanju da:

1. prave razliku između onoga što je potrebno i onoga što se želi,
2. definišu prava,
3. pregledaju različite članke koji se odnose na dete,
4. odaberu tri najvažnija prava i ukratko ih predstavljaju i analiziraju.

Neophodni materijali

1. karte sa stvarima koje su potrebe i stvarima koje se žele (jedan set za svaki par učenika)

Metodologija

Početak rada: aktivnost u parovima i grupna aktivnost

Učenje: diskusija na času i grupna diskusija

Promišljanje: javno predstavljanje

Trajanje

50 minuta

Ključne reči

prava, karakteristike

Informacije za nastavnike

Konvencija o pravima deteta je napisana 1989. godine, a stupila je na snagu 1990. Na dan 13. maja 2022. godine, 196 zemalja su potpisale ovu Konvenciju (neke od njih su izrazile određene rezerve ili tumačenja). Taj broj uključuje sve članice Ujedinjenih nacija osim Sjedinjenih Država. Osim toga, sve zemlje koje su se saglasile sa Konvencijom nastoje da učine da taj zakon funkcioniše.

Ta prava za decu se tiču onog na šta deca imaju pravo da imaju i šta ljudi koji su odgovorni za decu moraju da urade da bi se obezbedilo da deca budu srećna, zdrava i bezbedna.

Početak rada

Aktivnost u parovima i grupna aktivnost

1. Podelite učenike u parove i svakom paru dajte po jedan set karata sa „**potrebama i željama**“.
2. Zatražite od parova da podele karte na tri gomile: Najvažnije, Važno i Najmanje važno.
3. Kada to urade, neka svaki par zajedno sa nekim drugim parom napravi grupu od četvoro učenika. Zatražite od grupa da međusobno diskutuju i da odluče koje četiri karte su najvažnije.
4. Na kraju neka učenici pruže povratne informacije ostalim učenicima u razredu o tome koje su karte izabrali.

Učenje

Diskusija na času i grupna diskusija

1. Postavite učenicima sledeća pitanja u vezi sa njihovim odlukama koje su doneli tokom aktivnosti na početku časa:
 - Da li vam je bilo lako da donesete svoje odluke? Zašto vam je bilo teško da se odlučite/ zašto vam nije bilo teško da se odlučite?
 - Kako ste odlučili koje su stavke najvažnije?
 - Da li je bilo nekih stavki koje ste zaista želeli da uključite u izbor, ali to nije bilo moguće? Zbog čega je ta stavka vama bila važna/nije bila važna?
 - Šta mislite, šta je razlika između onoga što su **potrebe** i onoga što se **želi**?
 - Ako ste odlučili da kupite bilo šta što nije moglo da se klasifikuje kao „**želja**“ – šta je vaš razlog za to?
 - Šta mislite, da li su sve „**potrebe**“ i „**želje**“ sve dece u celom svetu ispunjene? Zbog čega mislite da jesu/zbog čega mislite da nisu?
2. Nakon toga, objasnite učenicima da su pre nekoliko godina svetski lideri odlučili da svaka važna potreba svakog deteta treba da bude zadovoljena. Oni su te potrebe nazvali „pravima“. Podsetite učenike na četiri potrebe za koje su se odlučili u grupama tokom aktivnosti kojom se započinje rad na času.

3. U istim grupama u koje su bili podeljeni za **aktivnost za početak rada** na času i koristeći četiri potrebe o kojima su se saglasili, zatražite od učenika da svojim rečima završe sledeću rečenicu: „Svako ima pravo na ...“ (npr. hranu; zdravstvenu zaštitu; obrazovanje, itd.). Koristite sledeće primere, odnosno pitanja, kao pomoć i smernice za učenike:
- Umesto da kažete: „Svako ima pravo na obrazovanje“, možete da kažete: „Svako ima pravo da ide u školu“. Kako još možete to možete da kažete?
 - Umesto da kažete: „Svako ima pravo na zdravstvenu zaštitu“, šta drugo možete da kažete?
4. Zatražite od grupa da se sete što je moguće više načina da opišu svako od prava koje su odabrali.

ALTERNATIVNA AKTIVNOST

1. Izvršite korake 1 i 2 iz prethodne aktivnosti.
2. Neka se učenici vrate u grupe od po četvoro (kao što su bili podeljeni tokom **aktivnosti za početak rada**). Kažite im da osmisle igranje uloga kako bi ilustrovali jedno pravo (na ishranu, obrazovanje, zdravstvenu zaštitu, itd.). Zapišite to pravo na parčetu papira i dajte svakoj grupi po jedan papir. Grupama nije dozvoljeno da pokazuju ostalim grupama koje pravo je napisano na papiru. Ostali moraju da pokušaju da shvate koje im pravo data grupa pokazuje.

Promišljanje Javno predstavljanje urađenog

1. Neka što je više grupa moguće predstavi svoj rad ostalim učenicima u razredu.
2. Pomozite učenicima da razumeju da ostvarivanje ljudskih prava zavisi od toga da svako poštuje prava drugih (takođe i u učionici). Kako biste pokrenuli diskusiju, postavite učenicima sledeća pitanja:
 - Ako svako ima pravo na ishranu, kako možemo da obezbedimo da se to pravo poštuje u našoj zajednici?
 - Ako svako ima pravo da ide u školu, kako možemo da obezbedimo da se to pravo poštuje u našoj zajednici?
 - Zbog čega je važno da ljudi poštuju prava drugih ljudi?
3. Koristeći prava koja učenici već znaju, oni treba da završe izjave povezujući prava sa odgovornostima i međusobnim poštovanjem.

Na primer: „Ako svako ima pravo na... onda mi poštujuemo to pravo tako što...“

NAPOMENA ZA NASTAVNIKE

Veoma je važno da se ne upadne u zamku kruga optuživanja da imamo „želje“ i da želimo da nam te želje budu ispunjene. Veoma je važno da se pozabavite tim pitanjem sada kada vidimo da među decom i mladima raste zabrinutost u vezi sa životnom sredinom.

★ ČLANAK

1. „Ekološka anksioznost“: strah od ekološke katastrofe se nadvija nad mladima.

<https://www.theguardian.com/society/2021/oct/06/eco-anxiety-fear-of-environmental-doom-weighs-on-young-people>

2. Kako možemo pomoći deci da se izbore se „ekološkom anksioznošću“?

<https://www.bbc.com/future/article/20220315-how-eco-anxiety-affects-childrens-minds>

4. Naglasite učenicima da ako je nešto „ono što se želi“, to ne znači uvek da to ne treba da se kupi. U redu je da se kupi nešto što je želja, naročito ako:
 - su sve potrebe već kupljene,
 - je to nešto za šta ste se potrudili da uštedite novac da biste mogli da ga kupite,
 - to ne predstavlja često preterano kupovanje potpuno nepotrebnih stvari koje odmah bacate u smeće,
 - je to nešto što će vas zaista usrećiti.
5. Vodite računa da razumete da ono za čim ljudi imaju potrebe i ono što ljudi žele može biti veoma različito. Neko neke stvari može smatrati potpuno beskorisnim, dok bismo ih mi klasifikovali prosto kao nešto što neko želi ili za čim ima želju. Za druge ljude, međutim, to su potrebe ili nešto bez čega ne bi mogli ni da zamisle svoj život ili da čak može da im spase život u određenim situacijama.
6. Na primer, mi bismo zaslađeno piće ili bombonu obično klasifikovali kao nešto što želimo (zbog toga što je to nešto što je ukusno). Međutim, za ljude koji imaju dijabetes, to takođe može biti potreba pod određenim okolnostima. Određenoj deci je potrebna neka određena igračka i ona insistiraju na tome da tu određenu igračku imaju kod sebe u svakom trenutku, a onda kada je izgube, to može da im prouzrokuje ogroman problem – ne osećaju se sigurno, odjednom su izgubili bliskog i važnog prijatelja.
7. Kada delimo stvari na ono što nam je potrebno i ono što želimo, često čak i bicikl ili mobilni telefon budu obeleženi samo kao nešto što se želi (zbog toga što nisu presudno važni za život). Međutim, bicikl je za mnogu decu presudno važno prevozno sredstvo do škole. Isto važi i za mobilni telefon – tokom pandemije, mobilni telefon i pristup internetu su postali neophodnosti koje su služile za ostvarivanje dečjeg prava na obrazovanje. Da deca nisu imala telefone i internet konekciju, obrazovanje im ne bi bilo dostupno...

Ovu stranicu možete odštampati!

KARTE SA POJMOVIMA

POTREBE I ŽELJE

škola

zdrava hrana

medicinska zaštita

dom

pijaća voda

čista odeća

auto

mobilni telefon

kompjuter

bicikl

televizor

džeparac

TEMA 2

Moja prava i poštovanje prava drugih

4

Poster odgovornosti

Specifični rezultat

Prepoznaju različite uobičajene dečje odgovornosti

Cilj lekcije

Do kraja lekcije, učenici će biti u stanju da:

1. identifikuju različite odgovornosti koje imaju.

Neophodni materijali

1. slike sa zadacima
2. slike sa odgovornostima
3. papir za poster
4. drvene bojice / voštane bojice
5. Radni list: **Imam prava, imam odgovornosti**

Metodologija

Početak rada: diskusija na času

Učenje: kreativna aktivnost u parovima ili u grupi

Promišljanje: javno predstavljanje urađenog

Trajanje

45 minuta

Ključne reči

prava, odgovornosti

Informacije za nastavnike

Mnogi, kada govore o pravima dece, govore istovremeno i o njihovim odgovornostima odnosno dužnostima (ne odgovornostima) i tvrde da su deca uvek veoma dobro upoznata sa svojim pravima ali da zaboravljaju šta su im obaveze odnosno dužnosti.

Sva deca imaju prava i ta prava ne zavise od toga da li ona ispunjavaju svoje odgovornosti. Stoga, deca imaju prava bez obzira na sve – ali njihove odgovornosti pomažu da se obezbedi da oni, ali i svi ostali, koriste svoja prava za dobrobit svih.

Pre časa, na zid postavite slike na kojima su predstavljene odgovornosti.

Početak rada Diskusija na času

1. Pokažite učenicima slike sa zadacima i postavite im sledeća pitanja:

- Ko obavlja ove zadatke u vašoj porodici?
- Da li vi obavljate neki od ovih zadataka?

Učenje Kreativna aktivnost u parovima/grupi

1. Pokažite učenicima slike sa odgovornostima okačene na zid i postavite im zadatak da opišu šta se na njima događa.
2. Pitajte ih da li oni obavljaju neki od prikazanih zadataka kod kuće.
3. Uz podsećanje na prethodnu lekciju o pravima, podstaknite diskusiju tako što ćete postaviti sledeće pitanje:
 - Ako imamo pravo na obrazovanje, kako možemo da obezbedimo da ćemo to pravo iskoristiti na najbolji mogući način? (Na primer, tako što ćemo raditi domaće zadatke.)
4. Postavite isto pitanje u vezi sa ostalim pravima.
5. Podelite učenike u parove ili u manje grupe i podelite svim grupama po list papira za poster i voštane / drvene bojice.
6. Svakom paru ili grupi dajte neku odgovornost i dajte im zadatak da osmisle poster koji će ilustrovati tu odgovornost.

Promišljanje Diskusija na času

1. Neka učenici pokažu svoje postere ostalim učenicima u razredu.
2. Dajte im zadatak da opišu šta su ilustrovali i da objasne zbog čega su se odlučili da to nacrtaju baš na taj način.

Ovu stranicu možete odštampati!

KARTE SA POJMOVIMA

DUŽNOSTI

sprema hranu

pomaže oko
domaćeg zadatka

odlazi na posao
da zaradi novac

prati te u školu

pomaže ti
kad se povrediš

Ovu stranicu možete odštampati!

KARTE SA POJMOVIMA

ODGOVORNOSTI

gašenje svetla
kada se ne koristi

deljenje

pomoć oko večere

nameštanje svog kreveta

vraćanje stvari
na njihova mesta

stavljanje mojih dragih stvari
i novca u Aflaton-kasicu

Ovu stranicu možete odštampati!

RADNI LIST

IMAM PRAVA, IMAM ODGOVORNOSTI

Na jednom od časova smo razgovarali o pravima.

1. Navedi najmanje **pet prava** za koja smatraš da su najvažnija za tebe:

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.

2. Uz prava uvek idu i odgovornosti. Već znaš da je to što ideš u školu tvoje pravo.

3. Koje su tvoje odgovornosti u vezi sa pohađanjem škole (šta ti treba da uradiš da bi mogao da učiš)? Navedi **najmanje tri** takve tvoje odgovornosti.

Na primer: Moram da se probudim ujutru i da odem u školu...

Ovu stranicu možete odštampati!

4. Koje su odgovornosti tvojih roditelja/staratelja (šta oni treba da rade da bi ti mogao/la da učiš)? Navedi **najmanje tri** odgovornosti tvojih roditelja.

5. Koje su odgovornosti tvojih nastavnika (šta oni treba da rade da bi ti mogao/la da učiš)? Navedi **najmanje tri** odgovornosti tvojih nastavnika.

TEMA 2

Moja prava i poštovanje prava drugih

5 Hajde da ozelenjavamo

Specifični rezultat

Mogu da prepoznaju prednosti posedovanja veće količine biljaka u svom okruženju

Cilj lekcije

Do kraja lekcije, učenici će biti u stanju da:

1. Isplaniraju i sprovedu kampanju kako bi ozeleneli svoju školu i/ili učionicu.

Neophodni materijali

1. fotografije ili crteži oblasti u kojima nedostaje drveće i biljke
2. reciklirane flaše i konzerve
3. mladice biljaka/izdanci/semena
4. zemlja
5. ašov za kopanje
6. voda

Metodologija

Početak rada: diskusija na času

Učenje: aktivnost na času

Promišljanje: diskusija na času

Trajanje

60-70 minuta

Ključne reči

kampanja, bašta sa povrćem

Informacije za nastavnike

Pre časa, obezbedite da učenici sakupe reciklirane flaše ili konzerve i da ih donesu u školu kako bi ih koristili u procesu sađenja biljaka.

Pripremite se za ovaj čas tako što ćete deo posla obaviti unapred. Pronađite prostore u vašoj školi i u školskom dvorištu koje možete da ozelenite. Bez obzira da li ćete saditi drveće ili biljke, mogu vam biti potrebni saveti nekog baštovana ili osobe koja se bavi poljoprivredom o tome koje sadnice drveća ili koje biljke bi bile najbolje za vaš projekat. Vodite računa da dobijete dozvolu od škole pre nego što zasadite bilo šta u školi ili školskom dvorištu.

DEFINICIJA

Kampanja: izraz „kampanja“ se odnosi na niz aktivnosti kojima se promoviše neko načelo ili koje su usmerene u pravcu ostvarivanja nekog određenog cilja.

Početak rada

Diskusija na času

1. Pokažite učenicima fotografije/slike oblasti u kojima nedostaje drveće i biljke. Postavite im sledeća pitanja:

- Šta vidite?
- Šta mislite, šta deca koja žive ovde misle ili osećaju?
- Šta ta deca mogu da urade da poprave tu situaciju?
- Da li mi imamo mesta u našoj školi ili zajednici na kojima isto tako nedostaje drveće ili biljke?

Učenje

Aktivnost na času

1. Predstavite učenicima ideju 'ozelenjavanja' kroz sadnju biljaka u saksije ili sadnju drveća. Postavite im sledeća pitanja:

- Šta mi možemo da uradimo da u našoj učionici i/ili dvorištu bude više zelenila?
 - Za koju mogućnost svi zajedno mislite da je realnija da je vi kao razred ostvarite: da ozelenite učionicu ili školsko dvorište/prostor oko škole?
 - Da li treba da posadite biljke u saksije ili da zasadite neko drvo?
2. Zapišite predloge koje su učenici dali na tabli, diskutujte o argumentima ZA i PROTIV za svaku tačku i odlučite koji će vam biti akcioni plan.
3. Ako su učenici odabrali mogućnost da ozelene učionicu, neka rade u parovima ili u manjim grupama, u zavisnosti od toga koliko biljaka/sadnica/semena imate na raspolaganju, da bi zasadili mlade biljke/sadnice/semena u reciklirane flaše ili konzerve u koje ste stavili zemlju, i neka ih posle zaliju.

4. Ako su učenici odabrali mogućnost da ozelene školsko dvorište/prostor oko škole, izvedite ih napolje i neka rade zajedno kao razred da bi iskopali rupu, zalili je, posadili sadnicu drveta i potom je ponovo zalili.
5. Na kraju napravite raspored zajedno sa učenicima za to ko će zalivati biljke/drvo i kada.

Promišljanje

Diskusija na času

1. Započnite diskusiju sa učenicima tako što ćete im postaviti sledeća pitanja:

- Kako ste se osećali kada ste ozelenjavali svoje okruženje?
- Sa kojim ste se izazovima suočili dok ste to radili?
- Šta očekujete od svojih biljaka/svog drveta?

★ SAVET

Neka deca koriste boje koje se nanose rukama ako je to moguće. Ne zaboravite da naučite jednu novu važnu reč – „deforestacija“. Ta reč označava sečenje, raskrčivanje i uklanjanje gustih tropskih šuma ili ekosistema koji su sa tim šumama povezani.

VIDEO

Naše šume
Sekvence kroz vreme u Google Earth-u

<https://www.youtube.com/watch?v=b4eLTYUcj7k>

AKTIVNOST SA RODITELJIMA

Nisu samo škole mesta koja se mogu ozeleneti – ozeleneti se mogu i domaćinstva, a i porodice mogu da usvoje neke održive navike.

Dajte zadatak porodicama da smisle kako bi mogli da žive na održiviji način. Kažite učenicima da razgovaraju o ovom pitanju kod kuće.

Ne zaboravite da pomenete da „ozelenjavanje“ takođe znači i to kada neko postane samostalniji u zadovoljavanju svojih potreba – porodice mogu da počnu da gaje hranu koju jedu (čak i ako za to imaju mesta samo na prozorskom simsu!).

Ako prestanu da kupuju gazirana pića u plastičnim flašama, ne samo da će pomoći da se zaštiti životna sredina, već će na taj način pomoći da se poboljša njihovo zdravlje.

TEMA 3

Štednja i trošenje novca

6

Organizovanje štednje

Cilj lekcije

Do kraja lekcije, učenici će biti u stanju da:

1. razumeju da postoje različiti načini štednje,
2. odluče kako oni žele da štede,
3. budu srećni što će štedeti.

Neophodni materijali

1. priča: Lične kasice
2. priča: Kasica za štednju u razredu
3. ilustracija ličnih kasica
4. ilustracija kasice za štednju u razredu
5. ilustracija lične štednje
6. ilustracija grupne štednje
7. dva lista papira za tablu
8. marker, napravljeni novac za igru, nalepnice ili štampane sličice kovanica
9. primer tabele za evidenciju o štednji
10. opciono: posebni materijali koji su potrebni za svaku Dodatnu aktivnost

Metodologija

Početak rada: aktivnost za podizanje energije i priče o štednji

Učenje: donošenje odluke o tome kako štedeti

Promišljanje: ostale detaljne informacije o štednji

Trajanje

60 minuta

Ključne reči

štednja, kasica, resursi

Informacije za nastavnike

Uspostavljanje **Kasice** je odlična aktivnost za učenike mlađeg uzrasta i u određenim slučajevima вреди razmotriti mogućnost da se ova aktivnost izvrši na početku godine, da bi deca stekla naviku da štede.

Još jedna odlična aktivnost koju treba preduzeti kao deo vaše Aflaton-sekcije je da se uspostavi grupna ili pojedinačna **štedna knjižica**, u zavisnosti od metoda koji ste odabrali za aktivnost učenja.

Osim pravljenja pojedinačnih štednih knjižica, možete odlučiti da napravite jednu kolektivnu štednu knjižicu za ceo razred, kako biste štedeli za Aflaton-aktivnosti ili za socijalna preduzeća. Možete angažovati učenike da rade kao razred, da zajedno popunjavaju kolone u knjižici, i da se dogovaraju koliko često i koliko će štedeti za te aktivnosti.

Kod **Dodatne aktivnosti A: Pravljenje kasice**, vodite računa da imate dovoljno malih kartonskih kutija ili kutija od cipela, konzervi ili flaša kako biste za svakog učenika imali po jednu kasicu – možete i zamoliti učenike da svako donese po jednu posudu od kuće.

Za **Dodatnu aktivnost B: Pravljenje štedne knjižice**, molimo vas da pripremite tabelu pre početka časa. Uzmite komad papira i presavijte ga horizontalno. Nacrtajte liniju po sredini papira. Nacrtajte tabelu za evidenciju o štednji (koja treba da ima najmanje pet redova za svaku kolonu) koja se nalazi ispod i na levoj i na desnoj strani papira. Nacrtajte sve to isto i na zadnjoj strani papira. Tabelu možete nacrtati rukom ili pomoću računara. Napravite nekoliko primeraka, kako biste imali dovoljno štednih knjižica da svakom učeniku date po jednu, vodeći računa da su tabele nacrtane na obe strane papira.

Početak rada

Aktivnost za podizanje energije i priče o štednji

1. Započnite ovu aktivnost aktivnošću kojom se podiže nivo energije među učenicima. Kombinovanje jedne logičke aktivnosti sa kretanjem po učionici bi moglo da bude veoma korisno za decu, zbog toga što ona na taj način mogu da kombinuju različite načine učenja. Prilagodite uputstva vodeći računa o brojnosti vaših učenika i valuti koja se koristi u datoj zemlji.
2. Svakom učeniku dajte jednu kovanicu (od 1, 2, 5, 10, 20 dinara) koje su novac za igranje, nalepnice ili odštampane slike kovanica. Učenicima treba da izdajete različita uputstva koja oni treba da izvršavaju. Na primer:
 - Svi učenici koji imaju novčić od 5 dinara neka dodirnu vrata.
 - Svi učenici koji imaju novčić od 10 dinara neka sednu na stolicu.
 - Svi učenici koji imaju kovanice koje vrede više od 10 dinara neka sednu na pod.
 - Podelite se u grupe u kojima su svi učenici koji imaju kovanice od 20 dinara.
 - Neka učenici koji imaju kovanice čija je vrednost proizvod 10 dinara puta 5 dinara neka stanu na jednu nogu.
3. Posle ove aktivnosti, pročitajte učenicima **Priču br. 1, „Lične kasice“** (koja je data u nastavku).

1. priča: Pojedinačne kasicе

Ana i njeni drugari iz razreda u Holandiji su ove godine počeli da štede novac. Oni su napravili svoje kasicе od različitih recikliranih materijala! Svako od njih čuva svoju kasicu kod kuće. Ana i njeni drugari iz razreda osim toga imaju i svoje štedne knjižice, u kojima vode evidenciju o tome koliko su novca uštedeli u svojim kasicama. Oni mogu da štede novac kad god to mogu i žele da rade. Dogovorili su se da će na kraju godine zajedno otvoriti svoje kasicе da bi zajedno proslavili to što su uradili!

4. Postavite učenicima sledeća pitanja o ovoj priči:

- Kako deca štede novac?
- U čemu oni štede novac?
- Kako vode evidenciju o svojoj štednji?

5. Posle toga, pročitajte učenicima **Priču br. 2, „Kasica za štednju u razredu“** (koja je data u nastavku).

2. priča: Kasica za štednju u razredu

Samanta i njeni drugari iz razreda u Srbiji su ove godine zajedno počeli da štede novac. Oni su napravili kasicu za štednju u razredu, u kojoj na sigurnom mestu čuvaju svoju ušteđevinu. Ona se čuva na mestu koje se zaključava u kancelariji direktora škole.

Svi učenici su napravili svoje štedne knjižice, u kojima vode evidenciju o tome koliko su uštedeli. Osim toga, napravili su i Glavnu knjigu u kojoj vode evidenciju o štednji u razredu, u kojoj nastavnica i blagajnik u razredu beleže sve iznose novca koji učenici daju za štednju i sve iznose koje svaki učenik u razredu podiže iz kasicе. Svaki put kada neki učenik položi ili kada podigne novac, on ili ona i blagajnik se potpisuju u Glavnu knjigu.

6. Ponovo postavite učenici sledeća pitanja o priči:

- Kako deca štede novac?
- U čemu oni štede novac?
- Kako vode evidenciju o svojoj štednji?

7. Na kraju, zadajte učenicima da opišu sličnosti u ove dve priče i razlike među njima.

Učenje

Donošenje odluke o tome kako štedeti

1. Kažite učenicima da sednu na pod u velikom krugu i da u centar kruga stave ilustraciju „Pojedinačna štednja“ i jedan list papira za tablu.
2. Kažite učenicima da razmisle o prednostima i manama toga kada se novac šteti pojedinačno. Zapišite to što su učenici naveli na papiru za tablu pored slike.
3. Nakon toga, stavite ilustraciju „**Grupna štednja**“ i drugi list papira za tablu u centar kruga i ponovo kažite učenicima da identifikuju prednosti i mane toga kada se novac šteti zajednički. Zapišite to što su učenici naveli na drugom papiru za tablu.
4. Postavite slike i odgovarajuće papire za tablu na dve različite strane učionice.
5. Obavestite učenike da i oni mogu da štede. Kažite im da pažljivo razmotre obe mogućnosti i kažite im da odaberu način štednje koji bi oni želeli da koriste. Neka učenici stanu ispred odgovarajuće ilustracije na kojoj je predstavljena mogućnost za koju su se odlučili.
6. Osim toga, možete podstaći učenike da diskutuju o tome koji bi način štednje bio najbolji za ceo razred i da se dogovore o jednom od ova dva načina štednje.

Promišljanje

Ostale detaljnije informacije o štednji

1. Kako biste pojasnili kako se šteti, uvedite učenike u dalju diskusiju o toj temi uz pomoć sledećih pitanja:
 - U čemu ćete štedeti svoj novac? Šta biste mogli da koristite kao kasicu?
 - Gde biste mogli da držite kasicu u kojoj ćete štedeti novac?
 - Kako ćete beležiti koliko ste uštedeli? Gde ćete to beležiti? Koje informacije ćete beležiti?(I, ako su se dogovorili da će štedeti kolektivno):
 - Ko će biti odgovoran za to da prima ušteđevinu i da upisuje iznose novca?
 - Kada ćete skupljati ušteđevinu?
2. Podstaknite učenike da diskutuju o tome da li bi želeli da povežu svoju štednju sa nekim od Aflaton-aktivnosti ili sa socijalnim preduzećima. Dogovorite se o tome koliko često i koliko novca će štedeti za te aktivnosti, ako učenici žele da to rade.

NAPOMENA ZA NASTAVNIKE:

Učenici u grupi sa kojom radite se međusobno mogu dosta razlikovati – oni mogu poticati iz međusobno veoma različitih sredina, što bi takođe moglo da utiče na to da li će moći da štede novac. Ovu činjenicu treba uzeti u obzir i treba voditi računa o socijalnim razlikama među vašim učenicima.

Pomozite učenicima da smisle kreativne načine štednje ili utvrđivanja prioriteta u slučaju grupne štednje ako je jaz među učenicima preveliki i ako bi to što neki nisu u mogućnosti da bilo šta pojedinačno uštede moglo prouzrokovati preveliki dodatni stres ostalima.

Ovu biste aktivnost mogli da izmenite i tako što biste učenicima zadali da naprave neko posebno mesto na kome će čuvati stvari koje su njima važne. Obezbedite da svako dete ima kasicu. Kažite učenicima da mogu da je čuvaju na nekom sigurnom mestu u školi. Učenici mogu da stavljaju u tu kutiju stvari za koje smatraju da imaju neku vrednost da bi ih tu čuvali.

1

DODATNA AKTIVNOST: PRAVLJENJE KASICE

Neophodni materijali:

- manja kutija, flaša ili konzerva za svako dete (svako dete može prethodno da donese kutiju, flašu ili konzervu za ovaj čas),
- makaze, papir u boji, lepak, drvene / voštane bojice/boja koja se nanosi rukama, šljokice, nalepnice

1. Kažite učenicima da će praviti posebno mesto na kome će čuvati stvari koje su njima važne. Vodite računa da svaki učenik ima kutiju, konzervu ili flašu.
2. Neka učenici ukrase svoje posude na neki kreativan i jedinstven način, koristeći materijale za kreativne aktivnosti.
3. Naglasite učenicima da treba da drže svoje kutije/konzerve/flaše kod kuće na nekom sigurnom mestu. Učenici mogu da stavljaju u te posude sve stvari koje smatraju da su vredne da bi ih tu čuvali.

2

DODATNA AKTIVNOST: PRAVLJENJE ŠTEDNE KNJIŽICE**Neophodni materijali:**

- papir, papir sa **tabelom za evidenciju o štednji** (po jedan primerak za svakog učenika)
- lepak ili heftalica, drvene / voštane bojice / boja koja se nanosi rukama, markeri, nalepnice

1. Kažite učenicima da presaviju papir sa tabelom za evidenciju o štednji duž središnje linije i da iza tog papira dodaju još jedan prazan papir tako da njihova štedna knjižica ima prednju i zadnju koricu.
2. Neka učenici zaheftaju ili zalepe te dve strane kako bi napravili štednu knjižicu, a vi im pomozite da napišu svoja imena na prednjoj korici.
3. Neka učenici ukrase prednje i zadnje korice svojih štednih knjižica pomoću materijala za kreativne aktivnosti.

Primer tabele za evidenciju o štednji:

Datum	Ulaganje novca koliko štedim	Podizanje novca koliko trošim	Ukupno koliko mi je novca ostalo

3

DODATNA AKTIVNOST: POSTUPCI KOJIM ŠTEDIMO

Objasnite učenicima razliku između štednje novca i štednje resursa. Aflaton-štedne knjižice (koje se čuvaju u učionici) možete koristiti i za štednju resursa. U tom slučaju, ta knjižica će sadržati i tabelu za evidenciju o socijalnoj štednji.

Pripremite neki privlačan primer Aflaton-štedne knjižice pre časa. Vodite računa da ona sadrži i tabelu za evidenciju o socijalnoj štednji, kao što je tabela koju dajemo u nastavku:

Datum: 20. septembar 2022. godine

Danas sam ... koristio obe strane papira.

Na taj način sam uštedeo... papir / drveće.

Neophodni materijali:

- papir, olovke, prethodno pripremljena Aflaton-štedna knjižica, sveske ili blokovi za Aflaton-štednu knjižicu (po jedna/jedan za svakog učenika), tabla

1. Podelite učenike u grupe od po četvoro do petoro učenika i svakoj grupi dajte po jedan list papira, olovku i jedan broj (npr. Grupa 1, Grupa 2, itd.)
2. Kažite grupama da zapišu svoje brojeve na vrhu lista papira i da navedu sve stvari koje mogu štedeti osim novca. Dajte im 10 minuta da naprave ovaj spisak. (Ako veštine čitanja i pisanja učenika sa kojima radite nisu još dovoljno razvijene za ovu aktivnost, možete im dati sličice koje mogu koristiti za pravljenje spiska.)
3. Razmenite ove spiskove među grupama, tako da svaki spisak „proverava“ neka druga grupa.
4. Kažite učenicima da polako čitaju spisak koji imaju, stavku po stavku, a neka ostale grupe proveravaju svoje spiskove, kako bi učenici videli da li se neka od stavki koju učenici čitaju naglas nalazi i na njihovim spiskovima. Ako je takva stavka nađe, učenici treba da je precrtaju sa svog spiska.
5. Dok učenici to rade, zapisujte svaku stavku koju oni pomenu na tabli.
6. Pošto sve grupe pročitaju naglas svoje spiskove, neka učenici izbroje koliko stavki je ostalo na njihovim spiskovima. Vratite spiskove grupama koje su ih napravile, a grupa na čijem se spisku nalazi najviše jedinstvenih odgovora dobija aplauz.
7. Uvedite učenike u diskusiju o odgovorima koje su dali, tako što ćete im postaviti sledeća pitanja:
 - Zbog čega je važno da se te stvari štede?
(Naglasite neke od stavki koje su učenici naveli kako bi pitanje bilo preciznije.)
 - Kako štednja ovih stvari pomaže vašoj porodici?
8. Objasnite da se štednja stavki kao što su voda, hrana i električna energija smatraju štednjom 'resursa'. Ta vrsta štednje pomaže da se sačuvaju resursi koji se ne obnavljaju, kao što je drveće i energija. Na taj se način, osim toga, štedi i novac dugoročno gledano, zbog toga što većina tih stavki ima svoju cenu, a naše porodice plaćaju cenu tih stavki.
9. Pokažite učenicima **Aflaton-štednu knjižicu** koju ste prethodno napravili.
10. Nacrtajte na tabli tabelu za evidenciju socijalne štednje. Postavite učenicima sledeća pitanja:
 - Šta je evidencija o socijalnoj štednji?
 - Zbog čega nam je potrebna evidencija?
11. Podelite svim učenicima sveske ili blokove i objasnite im da će to biti njihova Aflaton-štedna knjižica. Neka svaki učenik napiše svoje ime na prednjoj korici i kažite im da mogu da ukrase ove knjižice kako žele.
12. Pokažite im ponovo tabelu za evidenciju socijalne štednje koju ste nacrtali na tabli i zadajte im zadatak da naprave nekoliko kopija te tabele u svojim knjižicama.

13. Objasnite učenicima da svaki put kada se potrude da uštede neki resurs, treba da zapišu u svojim tabelama za evidenciju o socijalnoj štednji šta su uštedeli. Dajte im nekoliko primera kako biste im pomogli da razumeju ovo uputstvo.
14. Kažite učenicima da će kada prođe nedelju dana, razred izbrojati koliko su se svi oni ukupno puta potrudili da uštede neki resurs i da ako budu dostigli neki prethodno dogovoreni broj, učenici dobiti nagradu za to. Na ovom času donesite odluku o tome koji će to broj biti i kakva će biti nagrada za učenike ako ostvare taj cilj.
15. Postavite učenicima sledeća pitanja:
 - Možemo li da se bavimo socijalnom štednjom i kod kuće?
 - Kakve resurse možemo štedeti kod kuće?

Ovu stranicu možete odštampati!

INDIVIDUALNA ŠTEDNJA

GRUPNA ŠTEDNJA

TEMA 4

Planiranje i određivanje budžeta

7

Šta kupiti, a šta uštedeti

Specifični rezultat

Razumeju odnos između planova i finansijskih posledica.

Cilj lekcije

Do kraja lekcije, učenici će biti u stanju da:

1. definišu utvrđivanje budžeta,
2. rešavaju probleme, fokusiraju se na utvrđivanje budžeta i donošenje odluka o finansijama.

Neophodni materijali

1. Radni listovi A i B
2. papir i olovke

Metodologija

Početak rada: smišljanje ideja

Učenje: grupna aktivnost

Promišljanje: javno predstavljanje urađenog

Trajanje

40-45 minuta

Ključne reči

utvrđivanje budžeta, štednja

Informacija za nastavnike

Pre časa, unesite cene stavki koje su navedene u spisku u Radnim listovima za ovu aktivnost. Koristite stavke i iznose koji su primereni kontekstu u kome vi radite.

Vodite računa da imate dovoljno primeraka Radnih listova za ovu aktivnost, tako da svaka grupa učenika dobije po jedan primerak tokom **aktivnosti učenja**. Ovi se listovi mogu nasumično davati grupama.

Početak rada

Smišljanje ideja

1. Napišite na tabli izraz „**Određivanje budžeta**“. Postavite učenicima sledeća pitanja:

- Šta znači ovaj izraz?
- Da li ste već bili u situaciji da treba da odredite budžet, ili da li ste videli nekoga kako određuje budžet?
- A šta se događa kako idete u prodavnicu i želite da kupite mnogo stvari, ali nemate dovoljno novca za sve? Da li tada odlučujete šta želite da kupite i čega ste spremni da se odreknete?
- Kada vas roditelji vode u kupovinu, zar oni ne postavljaju pitanja o tome šta treba da kupe, a šta ne?
- Da li mislite da je teško da se odredi budžet? Hajde da pokušamo da to uradimo...

Učenje

Grupna aktivnost

1. Podelite učenike u grupe od po troje ili četvoro. Dajte svakoj grupi po jedan Radni list, po jedan list papira i olovku i zadajte im da rade zajedno.
2. Dok učenici obavljaju ovaj zadatak, vi obilazite grupe da biste videli kako napreduju. Ako se muče da reše probleme, pomozite im u tome.

Promišljanje

Javno predstavljanje urađenog

1. Dajte svakoj grupi po jedan **Radni list (A ili B)**.

AKTIVNOST SA RODITELJIMA

Zadajte učenicima da pitaju svoje roditelje ili staratelje da im kažu koliki je njihov kućni budžet. Neka učenici saznaju koje stavke njihovi roditelji ili staratelji kupuju svakog meseca i koliko novca troše na svaku od tih stavki. Zadajte učenicima da saberu sve te troškove da bi saznali koliki su ukupni rashodi njihovih porodica za određeni mesec.

RADNI LIST

AKTIVNOST A

Ovu stranicu možete odštampati!

Početak je školske godine i treba da kupite sveske, olovke i pribor za školu. Vaši roditelji su pristali da vam daju novac za školski pribor. Od vas traže da odredite budžet koji će vam pomoći da odlučite šta da kupite i koliko čega da kupite. Možete da potrošite samo onoliko novca koliko vam je dato. Ne možete potrošiti više novca nego što ste dobili, ali možete da potrošite manje.

Napravite spisak stavki koje će vam biti potrebne za školu i koliko će vam od svake od tih stavki biti potrebno. Koliko košta svaka od njih? Koliko će vam novca ukupno trebati za svaku stavku? Koliki je ukupan iznos novca koji ćete potrošiti? Koliko novca imate na raspolaganju? Ako nemate dovoljno novca, za koje ćete se stavke odlučiti da ih ne kupite?

Cene svih stavki su date u nastavku:

Stavka	Cena stavke	Stavka	Cena stavke
obična olovka		sveska	
hemijska olovka		lepak	
gumica		makaze	
rezač		obična školska torba	
lenjir		moderna školska torba	
kutija sa 12 bojica		obična pernica	
kutija sa 36 bojica		moderna pernica	

Ovu stranicu možete odštampati!

Svoj budžet možete napraviti koristeći tabelu datu u nastavku:

Stavka	Cena stavke	Broj stavki	Ukupan trošak

Ovu stranicu možete odštampati!

RADNI LIST

AKTIVNOST B

U nastavku je dat spisak namirnica sa cenama.
Koristite ovaj spisak da odgovorite na pitanja.

Spisak namirnica	Cena
piletina	75 / kg
paradajz	3 / kg
banane	2 / kg
mleko	2.5 / l
hleb	3 / vekni
pomorandže	6 / kg
grožđe	4 / kg
jaja	2 / tuce

Napomena:

(kg) 1 kilogram,

(l) 1 litar,

tuce = 12 komada

Ovu stranicu možete odštampati!

Izračunajte ukupan iznos potreban da se kupe namirnice sa spiska datog u nastavku.

Iznos za prvu namirnicu je već izračunat, kao primer.

Količina namirnica	Cena	Ukupna cena	Međuzbir
2 kg paradajza	3 / kg	6	6
2 kg pomorandži	3 / kg		
1 kg piletine	2 / kg		
3 tuceta jaja	2.5 / l		
2 kg grožđa	3 / vekni		
2 l mleka	6 / kg		
3 vekne hleba	4 / kg		
4 kg banana	2 / tuce		

Sada, na osnovu tabele, odgovorite na sledeća pitanja:

1. Koliki je ukupan iznos koji je potrošen za kupovinu namirnica?

UKUPAN IZNOS:

2. Koliko će novca preostati, ili koliko je još novca potrebno za kupovinu?

3. Da li _____ ima dovoljno novca?

TEMA 5

Socijalni i finansijski projekti

8

Dan za kupovinu

Specifični rezultat

Mogu da utvrde naredni korak pri planiranju i postupanju, kao i sposobnost da povezuju kupovinu sa prodajom.

Cilj lekcije

Do kraja lekcije, učenici će biti u stanju da:

1. igraju razmenu dobara koja se odvija na pijaci,
2. razviju razumevanje prakse prodaje koju obavljaju prodavci namirnica,
3. donose odluke i planiraju postupke neophodne za oponašanje pijace u školi,
4. koriste novac koji su napravili za kupovinu dobara.

Neophodni materijali

1. stolovi,
2. listovi novina,
3. nešto što oponaša namirnice (odnosno, slike/iseći iz novina, crteži različitih namirnica, namirnice napravljene od novinskog papira, ili predmeti koje su učenici doneli od kuće),
4. kartonske kutije (koje će se koristiti kao kase),
5. isečeni komadi kartona (za prikazivanje cena),
6. olovke.

Metodologija

Početak rada: diskusija na času

Učenje: igranje uloga

Promišljanje: diskusija na času

Trajanje

60-90 minuta

Ključne reči

pijaca

Informacija za nastavnike

Pripremite učenike za ovu aktivnost unapred. Utvrdite pravila u vezi sa tim šta je prihvatljivo ponašanje, a šta je ponašanje koje se neće tolerisati.

Donesite odluku o tome da li želite da imate jednu radnju (npr. radnju u kojoj se prodaje mešovita roba), ili više različitih prodavnica (mesaru, pekaru, piljarnicu), i u skladu sa tom odlukom odredite/organizujte neophodni materijal. Imajte na umu da je preporuka da ako u razredu imate veći broj učenika, da imate više različitih prodavnica.

Ako ste prethodne godine imali istu ovu lekciju (u okviru Knjige 1.), potrudite se da ovog puta ova aktivnost bude drugačije izvedena, ili tako što ćete prodavati drugačije proizvode, ili tako što ćete se pretvarati da niste na pijaci, već u piljarnici ili u tržnom centru.

Početak rada

Diskusija na času

1. Obavestite učenike da će danas postaviti svoju pijacu/prodavicu.
2. Podelite učenike u grupe. Neka dobrovoljci koji se sami jave u svakoj grupi budu prodavci i objasnite im da će svaki učenik imati priliku da bude kupac. Postavite im sledeća pitanja:
 - Ko želi prvi da bude kupac?
 - Ko će da bude prodavac? (Podelite uloge učenicima koji su se javili da budu prodavci – tj. da budu kasapin, pekar, piljar, itd. ako ste se odlučili da imate pijacu, a ne samo jednu prodavicu i odlučite ko će prvi da igra ulogu.)
3. Odredite kojim će redom učenici ulaziti u prodavicu i kažite ostalima da će oni posmatrati šta se događa dok čekaju svoj red.

Učenje

Igranje uloga

1. Sastavite dva stola (ili više stolova, ako imate više prodavnica).
2. Prekrijte stolove listovima iz novina.
3. Zajedno sa učenicima rasporedite proizvode po stolovima.
4. Vodite računa da svi proizvodi imaju oznake sa cenama, kao i da cene budu jasno prikazane.
5. Vodite računa da u kasi (ili kasama, ako imate više prodavnica) bude nešto novca koji su učenici napravili tokom prethodne lekcije i da je taj novac uredno raspoređen.
6. Kažite prvom prodavcu (ili prodavcima) da stanu iza tezge(i) u prodavnici(prodavnicama), i da se sprema za prodaju. Postavite im sledeće pitanje:
 - „Da li ste prebrojali novac u kasi?“

7. Dajte kupcima nešto novca koji su učenici napravili tokom prethodne lekcije.
8. Neka učenici ulaze u prodavnice jedan po jedan, neka odaberu jedan ili dva proizvoda i neka ih kupe od prodavaca. Postavite učenicima sledeća pitanje:
 - Da li ste imali odgovarajući iznos novca?
 - Koliko novca ćete dati prodavcu?
9. Zamolite učenike koji su posmatrači da pomognu prodavcima da ispravno vrate kusur.
10. Vodite računa da svi učenici dobiju priliku da učestvuju, ili tako što će biti kupac, ili tako što će igrati prodavca.

Promišljanje

Diskusija na času

1. Postavite učenicima sledeća pitanja:
 - Da li je bilo zabavno kada ste se igrali dana za kupovinu?
 - Da li vam je bilo lako da koristite novac?
 - Da li su ljudi pametno kupovali? Zbog čega ste odlučili da kupite stvari koje ste kupili?
 - Ko je potrošio sav novac koji je imao?
 - Da li su prodavci tačno vraćali kusur?
 - Da li su vam prodavci pomagali da kupite robu?
2. Objasnite učenicima da i oni mogu da se igraju prodavnice kod kuće, i da koriste novac koji su napravili ili da mogu da naprave i neki drugačiji novac.

Sve o AFLATON-DANU!

Aflaton-dan se u celom svetu obležava 17. marta. Ovaj dan pruža priliku da se proslavi rad koji su učenici obavili tokom godine, da se promisli o ličnom razvoju, da se vašoj školi i zajednici pokaže šta ste sve ostvarili i da se oseti povezanost sa decom koja pohađaju Aflaton-program širom sveta. U školama i Aflaton-klubovima širom sveta, deca proslavljaju Aflaton-dan na različite načine.

Tog dana, Aflaton organizuje video-pozive sa partnerima a deca i partneri se međusobno sreću, pozdravljaju, časkaju i uče. To je interaktivan događaj; na učešće ste pozvani i vi i vaša ustanova.

★ TIP

Ukoliko 17. mart nije zgodan za proslavu, uzimajući u obzir školsku godinu u vašoj zemlji, proslavu Aflaton-dana možete održati i nekog drugog dana, tako što ćete javno predstaviti ono što ste uradili i naučili roditeljima i učenicima iz drugih razreda.

ZNAČAJ KOJI DOGAĐAJI KAO ŠTO JE AFLATON-DAN IMAJU ZA SVAKOGA KO JE SA TIME POVEZAN:

1. Dopušta se učenicima da prikažu svoje skrivene potencijale.
2. Prilika za učenike da se bolje povežu sa svojim drugarima i nastavnicima.
3. Roditelji mogu da razumeju zajednički interes sa svojom decom u okviru ovog programa.
4. Zanimljiv način da se deci dopusti da planiraju, organizuju i sprovedu određenu fizičku aktivnost.

PRIPREME ZA AFLATON-DAN

1. U skladu sa vremenom i sredstvima, možete zajedno sa učenicima započeti pripreme za Aflaton-dan.
2. **Podstičite** decu da naprave ukrase od otpada, da spreme skečeve, recituju pesmice, isl.
3. Možete od njih tražiti da naprave Aflaton-ćošak gde će izložiti svoje Radne listove, kasice pa čak i Aflaton-poster.
4. Uključite školu/zajednicu i roditelje, ukoliko je to moguće.
5. **Pozovite!** Obavestite i pozovite direktora škole, kolege, učenike iz drugih razreda, kao i roditelje/staratelje na proslavu, ukoliko je to moguće.
6. **Pričajte svuda!** Pošaljite fotografije ili napišite članak za lokalne novine o ovom Danu.
7. Pripremite skromne zahvalnice i/ili poklon za goste.
8. **Odaberite učenike koji će vam pomagati oko čitavog ovog događaja.**

SMERNICE U VEZI SA GOSTOM-GOVORNIKOM

1. Pokušajte takođe da pozovete i ljude sa posebnim potrebama koji su negde zaposleni. To mogu biti i roditelji, baštovani, čistači, piljari, trgovački putnici, direktori, idr.
2. Sve se dogovorite i pozovite gosta-govornika barem nedelju dana ranije. Dajte mu kratak podsetnik dan pre događaja.
3. Obavestite ga o datumu, vremenu, mestu i publici.
4. Takođe možete i kratko da ga obavestite o tome šta se od njega očekuje za Aflaton-dan.
5. Takođe možete mu reći ukoliko je potreban određen način odevanja (opciono)
6. Možete pozvati i više ljudi i ponoviti ovaj događaj nekoliko puta, ili možete produžiti vreme tako da sve stane u jedan događaj.

TEMA 5

Socijalni i finansijski projekti

9 Aflaton-dan

Specifični rezultat

Razmisli, diskutovati i pokazati učenja sa časova Aflatona i proslaviti uspešan završetak radionice.

Cilj lekcije

Do kraja lekcije, učenici će biti u stanju da:

1. sprovedu interaktivan čas sa gostima-govornicima kako bi razumeli njihovu ulogu
2. da naprave plan i organizuju neki događaj
3. da pokažu šta su naučili

Neophodni materijali

1. spisak pitanja za gostujućeg govornika (ili više njih)
2. **Kartica sa izrazom zahvalnosti i/ili poklon za gosta(e) (koje su pripremili učenici)**
3. tabla
4. **Radni list „Istraži karijeru“** (po jedan za svakog učenika)

Metodologija

Početak rada: predstavljanje Aflaton-dana

Učenje: razmena ideja

Promišljanje: plan rada

Trajanje

60 minuta- 120 minuta

Ključne reči

karijera, gost-govornik, proslava, učenje

Informacija za nastavnike

Učenici bi trebalo da vode ovaj čas. Pokušajte da ih uključite u aktivnosti, kao što su ukrašavanje učionice/prostora ili zahvalnica gostu-govorniku. Može se dogoditi da čas ne krene onako kako je planirano, naročito kada gost počne da govori; pauza će omogućiti učenicima da preuzmu čas. Oni uče i učiće.

Uspješno ste obavili planirani čas, **KUDOS**. Sada je vreme da **PROSLAVITE** stoga **NE OKLEVAJTE**.

Piprema za čas: vreme za ukrašavanje

- 1. Štedite!** Učenici mogu da iskoriste svoju ušteđevinu za kupovinu potrebnih materijala i posluženja.
- 2. Ukrasite!** Obezbedite da u vašoj učionici bude prikazano što je više moguće radova izrađenih u okviru Aflaton programa.
- 3. Pozovite!** Ako je moguće, obavestite o proslavi i pozovite na proslavu direktora škole, kolege, učenike iz drugih razreda i roditelje.
- 4. Škljocajte!** Tokom ovog dana, fotografišite i snimajte što je više moguće video materijala. Ne zaboravite da pribavite odobrenje roditelja za fotografisanje i snimanje dece.
- 5. Predstavite!** Podstaknite učenike da prestave svoj rad na kreativne načine: kroz pozorište i skečeve, igre, priče, pesme, video radove, muziku, ples, postere, crteže i slično.

Početak rada

Predstavljanje Aflaton-dana

1. Obavestite učenike da će osoba koja je _____ danas da im dođe u goste.
2. Obavestite ih da će gost razgovarati s njima o svojoj profesiji i da mogu da ga pitaju o tome čime se bavi, kao i da saznaju nešto o njegovom pozivu.
3. Pitajte ih da li znaju nešto o toj profesiji. Ispišite ključne reči na tabli.
4. Pitajte ih šta bi želeli da saznaju o toj profesiji. Podstaknite ih da razmisle o pitanjima na koje bi voleli da dobiju odgovore. Možete im dati neke smernice:
 - Da li biste voleli da znate šta ljudi radi na svom poslu?
 - Sa kim sve dolaze u kontakt i sa kim razgovaraju?
 - Da li koriste laptop/kompjuter /knjige idr.?
 - Da li putuju?
5. Pobjrojte pitanja koja ste zajedno formulisali na listu papira, tako da bi učenici mogli da ih iskoriste tokom časa.

Učenje

Učenje uz gosta-govornika

1. Pozdravite gosta i predstavite ga učenicima.
2. Nabrzinu probijte led tako što ćete i učenike kratko predstaviti njemu.
3. Recite mu da se predstavi i da kaže nešto o svom pozivu.
4. Zamoli te ga da ohrabri učenike da postavljaju pitanja. Ukoliko su prisutni i roditelji, osoblje ili direktor škole gost-govornik može i njih da uključi u aktivnost
5. Zahvalite se govorniku i dozvolite učenicima da mu daju token zahvalnosti

Učenje

Učenje sa učenicima

1. Podstaknite učenike da govore o tome šta su naučili tokom prethodnog časa. Mogu takođe da pokažu i svoje Radne listove ili stvari koje su napravili tokom časa.
2. Vi/roditelji/gost možete učenicima postaviti sledeća pitanja:
 - Šta im se najviše dopalo?
 - Koja aktivnost/priča im je bila omiljena?
 - Koje boje je Aflaton?
3. Zahvalite se deci na njihovim odgovorima.

Promislite o svom pitovanju kao nastavnik

Plan rada

1. Pripremite kratak govor u kome ćete podeliti sopstvene emocije i učenje sa učenicima. Ovde možete dati i savet roditeljima. Na primer, kako mogu da promovišu naviku da se štedi kod dece, kako mogu da dopuste deci da izraze svoja osećanja, isl.
2. Na kraju, pozovite gosta/roditelje da podele sertifikate deci. Sertifikat možete pronaći na str. 64.

Čestitamo! Završili ste radionicu!

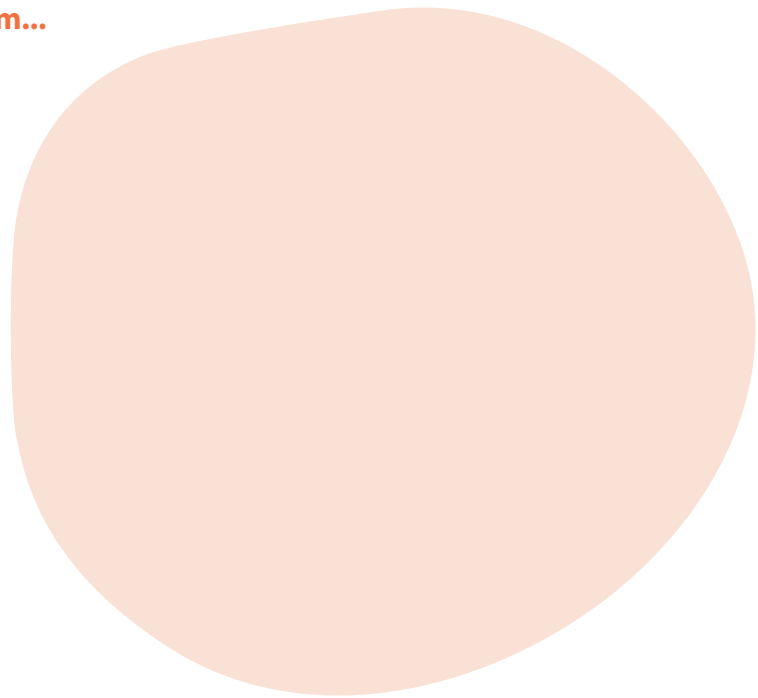
Ovu stranicu možete odštampati!

RADNI LIST

IZABERI ZANIMANJE

Postoji mnogo zanimljivih i važnih poslova koje možete da obavljate kada porastete. Razmislite o tome šta biste voleli da radite kada porastete i ukasite svoju siluetu.

Kada poraste, želeo/la bih da budem...

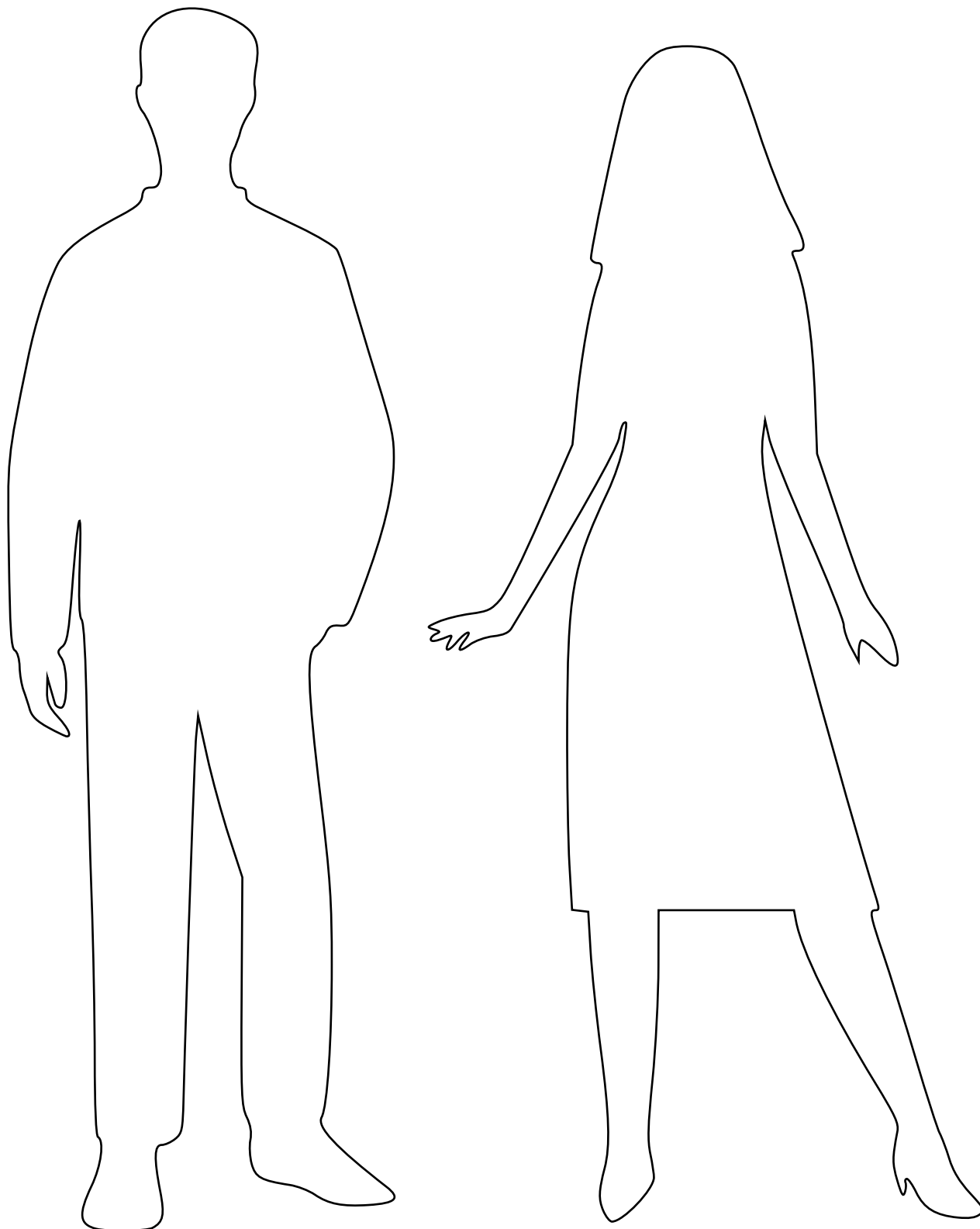

Napišite najmanje **5 odgovornosti** koje biste imali na tom poslu.

Ovu stranicu možete odštampati!

Možete li da do crtate to što je potrebno na ovim **siluetama ljudi** u nastavku da bi oni izgledali kao osoba koja obavlja posao koji za vas posao iz snova?

ČESTITAMO 2

Ovaj sertifikat je potvrda da

uspešno završio/la
drugu godinu Aflaton programa

Potpis nastavnika:

DODATNE LEKCIJE

TEMA 1

Razumevanje samog sebe i samosvest

1

Naš cilj

Specifični rezultat

Mogu da prepoznaju lični cilj ili interesovanje prijatelja, vršnjaka ili člana porodice

Cilj lekcije

Do kraja lekcije, učenici će biti u stanju da:

1. definišu cilj,
2. prepoznaju svoj lični cilj,
3. koriste Venov dijagram da definišu sličnosti između njihovog cilja i cilja nekog člana njihove porodice i/ili prijatelja,
4. objasne da je svako od nas jedinstven, da nas razlike čine zanimljivim i da među nama postoji više sličnosti nego razlika.

Neophodni materijali

1. Radni list sa Venovim dijagramom (po jedan za svaki par učenika)
2. papir
3. olovka

Metodologija

Početak rada: pozorište slika

Učenje: aktivnost u parovima

Promišljanje: javno predstavljanje urađenog

Trajanje

50 minuta

Ključne reči

cilj

Informacija za nastavnike

Potrudite se da se pre časa upoznate sa pojmovima Venovih dijagrama i pozorištem slika.

Venov dijagram se koristi za poređenje ideja/stavki i ukazivanju na preklapanja između njih. On se sastoji od dva ili više velikih krugova koji se delimično preklapaju i u kojima ima dovoljno prostora u svakom segmentu za upisivanje nekoliko reči. Svaki krug je obeležen nazivom određene ideje ili stavke. Karakteristike koje su jedinstvene za svaku ideju odnosno stavku treba upisivati u odgovarajuće segmente krugova, dok karakteristike koje su zajedničke određenim stavkama, odnosno idejama, treba upisivati u segmente krugova koji se preklapaju.

Početak rada

Pozorište slika

1. Objasnite učenicima da će igrati igru „Pozorište slika“.
2. Neka učenici stanu u krug i to tako da licem budu okrenuti ka spoljnoj strani kruga.
3. Kažite učenicima da ćete vi izgovarati nazive zanimanja (npr. policajac, bibliotekar, đubretar, nastavnik, prodavac voća), a da oni treba da skoče u krug da bi licem bili okrenuti ka unutrašnjosti kruga i da zauzmu pozu prve aktivnosti koje se sete a koja predstavlja to zanimanje (na primer, za bibliotekara – čitanje knjige). To se može raditi i više puta, ako imate dovoljno vremena.
4. Nakon toga, neka učenici razmisle o poslu/zanimanju koji/e bi želeli da obavljaju u budućnosti i o tome kako će to da prikažu. Kako biste im pomogli, možete im postaviti sledeća pitanja:
 - Koje bi alate koristio/la?
 - Koje radnje će jasno pokazati šta bi ti radio/la na tom poslu?
5. Ostavite učenicima malo vremena da se upoznaju sa ovim načinom opisivanja poslova/zanimanja, pa ih nakon toga podelite u grupe od po četvoro ili petoro.
6. Postavite špil karata za igru pogađanja pred učenike. Svaka grupa ima svoj red kada treba da izabere kartu i da bez reči opiše zanimanje (ili postupak) nacrtan na karti koristeći tehniku Pozorišta slika. Podsetite učenike koji svojom pozom pokazuju zanimanje da ne smeju ništa da govore, da ne smeju da prave nikakve zvuke i da ne smeju da se pomeraju pošto zauzmu pozu kojom pokazuju sadržaj predstavljen na karti.
7. Pokažite prstom na učenika iz grupe i pitajte ostale da pogode koje zanimanje učenik prikazuje.
8. Ponovite ovaj proces sa svim učenicima, ili sa samo nekoliko njih, u zavisnosti od toga koliko vremena imate na raspolaganju.

Učenje

Aktivnost u paru

1. Počnite tako što ćete objasniti učenicima šta je Venov dijagram (koristeći opis dat u **informacijama za nastavnike**, u odeljku datom u prethodnom delu) i kako se taj dijagram koristi za poređenje dve ideje. Nacrtajte jedan Venov dijagram na tabli da bi učenici mogli da vide primer tog dijagrama.
2. Neka se učenici podele u parove (vodite računa da svaki učenik ima svog para, a ako to nije moguće, neka se podele u grupe od po troje). Dajte svakom paru po jedan Radni list sa Venovim dijagramima, jedan list papira i jednu olovku.
3. Kažite učenicima da treba da intervjuišu jedni druge o tome koji su njihovi ciljevi i da će oni onda praviti svoje **Venove dijagrame**. Neka učenici prvo postavljaju jedni drugima sledeća pitanja, a vi im kažete da odgovore zapisuju u vidu spiska na prazan list papira:
 - Šta voliš da radiš u slobodno vreme? Koji su tvoji hobiji?
 - U čemu si dobar/Šta dobro umeš da radiš?
 - Šta je tvoj cilj/Koji bi posao najviše voleo/la da obavljaš?
 - Zbog čega ti se dopada taj cilj/posao?
4. Kada završe, neka zapišu svoja imena iznad krugova, tako da svaki učenik ima svoj krug. Nakon toga, neka uporede svoje odgovore tako što će ih zajedno pročitati i neka zapišu sve što su naveli da je jedinstveno za njih u svoje krugove, a sve ono što im je zajedničko u segmente krugova koji se preklapaju.

★ SAVET

Venovi dijagrami su u određenim slučajevima koncept koji deca teško mogu da razumeju. Pokušajte da im približite ovaj koncept koristeći hula-hop obruče da biste vizuelno predstavili pitanja i odgovore. Učenici mogu da zapišu odgovore o sebi na zasebnim listovima papira i da ih stave u „njihov hula-hop obruč“. Neka rade u parovima, neka pokušaju da pronađu gde se njihovi obruči preklapaju, koje izjave važe samo za njih, a koje važe i za njih same i za njihovog para, pa će na taj način ova aktivnost biti zabavnija i interaktivna.

Promišljanje

Javno predstavljanje urađenog

1. Neka učenici predstave sadržaj svojih Venovih dijagrama ostalim učenicima u razredu.
2. Postavite učenicima sledeća pitanja:
 - Šta te je ova vežba naučila o tvom cilju/poslu iz snova?
 - Šta ste otkrili da je zajedničko tvom cilju/poslu iz snova i cilju, odnosno poslu iz snova tvog druga?
3. Navedite zajedničke karakteristike u vidu spiska, kako biste pokazali učenicima da iako se ciljevi mogu razlikovati, ipak postoje određeni zajednički atributi.

AKTIVNOST: VENOV DIJAGRAM

1. Obogatite ovu aktivnost i iskoristite priliku da pokažete deci da iako se međusobno možda malo razlikujemo (ili možda imamo nešto što se naziva „invaliditet“), ipak imamo mnogo zajedničkih crta, hobija, snova, ciljeva, pa čak i problema!
2. Koristite ove napomene i pitanja u daljoj diskusiji sa učenicima.

Svako od nas je jedinstven i poseban!

Svako od nas je jedinstven i poseban. Razlike nas čine zanimljivim, a među nama postoji mnogo više sličnosti nego razlika. Neki od nas se razlikuju po tome kako su građeni – visok, nizak, veliki, mali, itd. Neki od nas su dobri u nekim stvarima, a neki drugi su dobri u nekim drugim stvarima. Svako od nas ima drugačije sposobnosti da radi različite stvari.

Šta je invaliditet?

Kada većina ljudi pomisli na reč „invaliditet“, odmah zamišlja osobu u invalidskim kolicima. Međutim, postoji mnogo različitih vrsta invaliditeta.

Ljudi sa invaliditetom mogu biti:

- ljudi koji su slepi ili slabovidni,
- ljudi sa smetnjama u učenju ili sa intelektualnim smetnjama,
- ljudi koji su gluvi ili oštećenog sluha,
- ljudi sa nekim fizičkim invaliditetom,
- ljudi koji pate od bolesti koje veoma dugo traju,
- ljudi koji pate od problema sa mentalnim zdravljem ili sa psihološkim problemima,
- ljudi sa stečenom povredom mozga.

3. Sa učenicima razgovarajte o sledećim pitanjima:

- Da li je neko od vas iste visine?
- Da li svi vi mrzite iste kućne poslove?
- Koliko vas je dalo baš istovetne odgovore?
- Da li ste svi vi različiti?
- Kako možemo otkriti koliko smo slični?
- Da li svi imamo otiske prstiju?
- Možda ne volite svi povrće, ali da li svi volite hranu?
- Možda ne volite ili se plašite istih stvari, ali svi volite i svi se plašite nečega, zar ne?
- Šta bi bilo da su svi ljudi isti? Razmislite koje bi sve smešne probleme imali da smo svi isti.

4. Na primer, da svi imamo isti broj godina, ko bi bio nastavnik, a ko bi bili učenici?

- Da li se ljudi sa invaliditetom razlikuju od vas?
- Da li su oni slični vama?
- Možete li da se setite tri stvari po kojima su oni isti kao i vi?

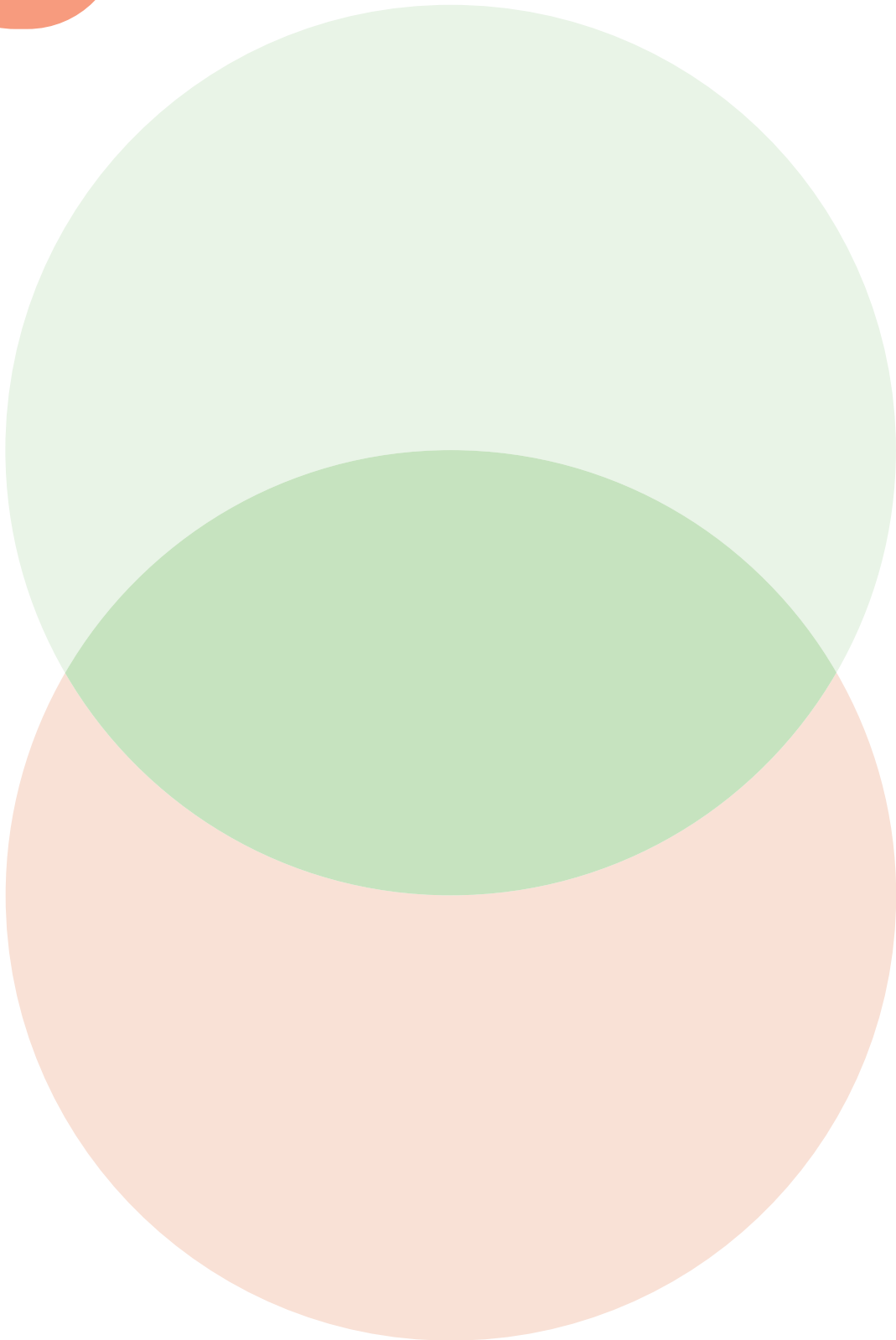

RADNI LIST

VENOV DIJAGRAM

Ovu stranicu možete odštampati!

TEMA 2

Moja prava i poštovanje prava drugih

2

Pranje ruku

Specifičan rezultat

Prave razliku između bezbednih situacija i situacija koje nisu bezbedne i prepoznaju odgovarajuća osećanja.

Cilj lekcije

Do kraja lekcije, učenici će biti u stanju da:

1. definišu značaj pranja ruku,
2. će već sprovesti potragu za bakterijama u učionici,
3. postaviti znake u vezi sa pranjem ruku po školi,
4. potpisati zavet o pranju ruku.

Neophodni materijali

1. priča: Zdravlje u vašim rukama
2. uputstva za pranje ruku i informacije o pranju ruku
3. papir i olovke
4. zavet o pranju ruku
5. lavor*
6. bokal sa vodom*
7. sapun*
8. čista krpa ili papirni ubrusi*
9. Radni list: Oboji me

Metodologija

Početak rada: priča i demonstracija

Učenje: individualni rad i kreativna aktivnost u parovima/u grupi

Promišljanje: javno predstavljanje urađenog i zavet

Trajanje

45 minuta

Ključne reči

bakterije, pranje ruku

Informacija za nastavnike

Četiri stavke sa zvezdicom (*) navedene u odeljku sa spiskom Neophodnih materijala u prethodnom delu su potrebne samo ako nemate pristup lavabou ili ako nije zgodno da se koristi lavabo za ovu aktivnost.

Početak rada

Priča i demonstracija

1. Pročitajte učenicima priču „Zdravlje u tvojim rukama“.
2. Povedite učenike do toaleta u kojima ima lavaboa (ili koristite lavor, bokal sa vodom, sapun i čistu krpu ili papirne ubruse).
3. Pokažite učenicima kako se peru ruke, koristeći uputstva data na listu sa Uputstvima za pranje ruku i informacijama za pranje ruku.
4. Dok to radite, postavite učenicima sledeća pitanja:
 - Zbog čega je potrebno da peremo ruke?
 - Šta su bakterije?

Učenje

Individualni rad i kreativna aktivnost u paru/u grupi

1. Objasnite učenicima da bakterija ima svuda. Neka učenici pogledaju po učionici, a vi im postavite sledeća pitanja:
 - Gde se bakterije mogu nalaziti ovde u učionici?
2. Dajte svakom učeniku list papira i olovku, i zadajte im da nacrtaju mapu učionice i da prepoznaju prostore u kojima ima najviše bakterija. Postavite učenicima sledeća pitanja:
 - Da li je naša učionica čista?
 - Šta možemo da uradimo da učinimo da nam učionica bude čistija?
 - Kada treba da peremo ruke?
 - Da li da stavimo znak o tome kako treba prati ruke pored lavaboa?
 - Možemo li da stavimo znake o tome kako treba prati ruke na nekom drugom mestu u školi?

3. Zadajte učenicima da naprave oznake za pranje ruku (u grupama ili u parovima) i postavite te oznake po školi gde je to potrebno.

Promišljanje

Javno predstavljanje urađenog i zavet

1. Postavite učenicima sledeća pitanja:
 - Da li znate šta je zavet?
2. Diskutujte o tome šta je zavet i kažite učenicima da ćete se svi zavetovati, kao razred, da ćete prati ruke. Naglasite da kada se ljudi zavetuju, oni to potpišu i da je to način da se pokaže da oni stvarno misle to što govore.
3. Pokažite učenicima zavet i zadajte im da ga kao razred svi zajedno oboje. Kada to urade, neka svi učenici potpišu zavet i onda im objasnite da su se, time što su ga potpisali, saglasili da će poštovati pravila pranja ruku, i u školi, i kod kuće.
4. Kažite učenicima da porazgovaraju o onome što su danas naučili sa članovima svojih porodica i da članove svojih porodica, prijatelje i susede nauče koliko je važno da se ruke peru pravilno. Učenici to mogu da urade tako što će:
 - ispričati priču „Zdravlje u vašim rukama“,
 - obojiti i potpisati zavet sa članovima svojih porodica kod kuće.
5. Stavljajte svoje oznake o pranju ruku pored lavaboja kod kuće.

Pranje ruku

Uputstvo i informacije

Kako oprati ruke

1. Pokvasite ruke toplom vodom.
2. Koristite sapun.
3. Trljajte ruke penom od sapuna najmanje 20 sekundi.
4. Protrljajte dlanove jedan o drugi, istrljajte nadlanice, zglobove i palčeve, istrljajte kožu između prstiju i ispod noktiju (nokti na prstima uvek treba da budu kratki).
5. Isperite ruke dobro vodom kako biste uklonili svu penu sa ruku.
6. Dobro osušite ruke koristeći čist peškir ili krpu.
7. Ako su dostupni papirni ubrusi, česmu zavrnite koristeći papirni ubrus, umesto da je dodirujete čistim rukama.

Mehanički pokreti pri pranju ruku

Trljanjem ruku uz korišćenje sapuna i vode – se razbijaju izuzetno mali komadići masnoća, masti i prljavštine koji se nalaze na vašim rukama na kojima se nakupljaju loše bakterije.

Sapun zapravo ne ubija loše bakterije.

Zapravo, kombinacija korišćenja sapuna, trljanja, ispiranja i sušenja ruku pomaže da se ove bakterije skinu sa ruku.

Opšte informacije

- Bakterije mogu biti svuda.
- Bakterije su toliko male da ih ne možete videti.
- Bakterije prelaze na vaše ruke sa stvari koje dodirujete.
- Bakterije mogu da uđu u vas kroz vaša usta, nos i oči. Od nekih bakterija možete da se razbolite.
- Većine bakterija se možete rešiti tako što ćete oprati ruke.
- Pranje ruku će vas zaštititi od bolesti.

Informacije o tome kako treba prati ruke

(za oznake koje se mogu postaviti po školi i kod kuće)

- Pokvasite ruke toplom vodom. Koristite sapun.
- Trljajte ruke da napravite penu od sapuna najmanje 20 sekundi.
- Ne zaboravite da protrljate dlanove, istrljate nadlanice, kožu između prstiju i ispod noktiju.
- Isperite dobro ruke vodom da uklonite svu sapunicu.
- Dobro osušite ruke koristeći papirni ubrus.
- Ako je moguće, zavrnite slavinu koristeći papirni ubrus, bez dodirivanja slavine čistim rukama.

Kada treba prati ruke

Pre nego što jedete, pijete ili dodirujete hranu.
Nakon korišćenja toaleta.
Posle igranja napolju, posle igranja sa igračkama ili sa životinjama.
Pošto posetite nekoga ko je bolestan.
Ako vaše ruke izgledaju prljavo ili ako osećate da su vam ruke prljave.

ZDRAVLJE U VAŠIM RUKAMA

Mina je devojčica koja živi u selu sa svojim roditeljima, bakom, bratom Radžujem i malom sestrom Rani. Papagaj Mitu je njen najbolji prijatelj.

Zdravo, ja sam Mina! Hoćete li da uradite nešto za mene? Pogledajte svoje ruke. Da li su čiste? Kažite mi to pošto pročitate ovu priču.

Naš nastavnik nam je na času predavao o bolestima kao što su dijareja, dizenterija i gliste. To su stvarno teške bolesti od kojih se razboljevaju mnoga deca.

Da li ste znali da većinu tih bolesti izazivaju bakterije? Bakterije se zakače za naše ruke i uđu nam ispod noktiju u toaletu ili kada se igramo u blatu ili u prašini ili od životinja.

Kada te prljave ruke stavimo u usta ili kada jedemo a nismo oprali ruke, onda bakterije ulaze u naše telo.

Nastavnik nam je objasnio da se te bolesti mogu baš lako sprečiti ako vodimo računa da i sami budemo čisti, a naročito da nam ruke uvek budu čiste. To je važno zbog toga što su bakterije veoma male i što se ne mogu lako videti.

Onda nas je nastavnik izveo napolje i pokazao nam kako se pravilno peru ruke. To je bilo zabavno... a pri tom smo mi sve vreme učili!

Tog popodneva smo Radžu i ja videli Dipua, Radžinog drugara. On je upravo izlazio iz toaleta i nije oprao ruke! Mi smo mu kazali šta smo naučili u školi i naterali ga da dobro opere ruke.

Uskoro smo otkrili da mnogo naših drugara nije znalo koliko je važno da nam ruke uvek budu čiste. Zato smo dalje prenosili poruku o važnosti čistoće.

Upamtite, treba da peremo ruke!

Sada mi kažite: da li ste sigurni da su vam ruke čiste? Ne zaboravite: pranjem ruku sprečavamo da se razbolimo!

★ SAVET

Učinite aktivnost pranja ruku zabavom u kojoj deca žele da učestvuju, pomoću praktičnog pokazivanja pranja ruku. Koristite rukavice, boje i zabavite se. Dodatnu inspiraciju možete pronaći u ovom videu.

🎥 VIDEO

Pranje ruku

<https://www.youtube.com/watch?v=-Cy5g8w2rjw&t=2s>

DODATNA AKTIVNOST

Neka učenici popune ovaj zavet samostalno i onda stavite zavete svih učenika na zid. Zavet možete i prilagoditi i napraviti jedan zajednički za ceo razred – učenici mogu da potpišu taj dokument i njega takođe možete staviti na zid u učionici.

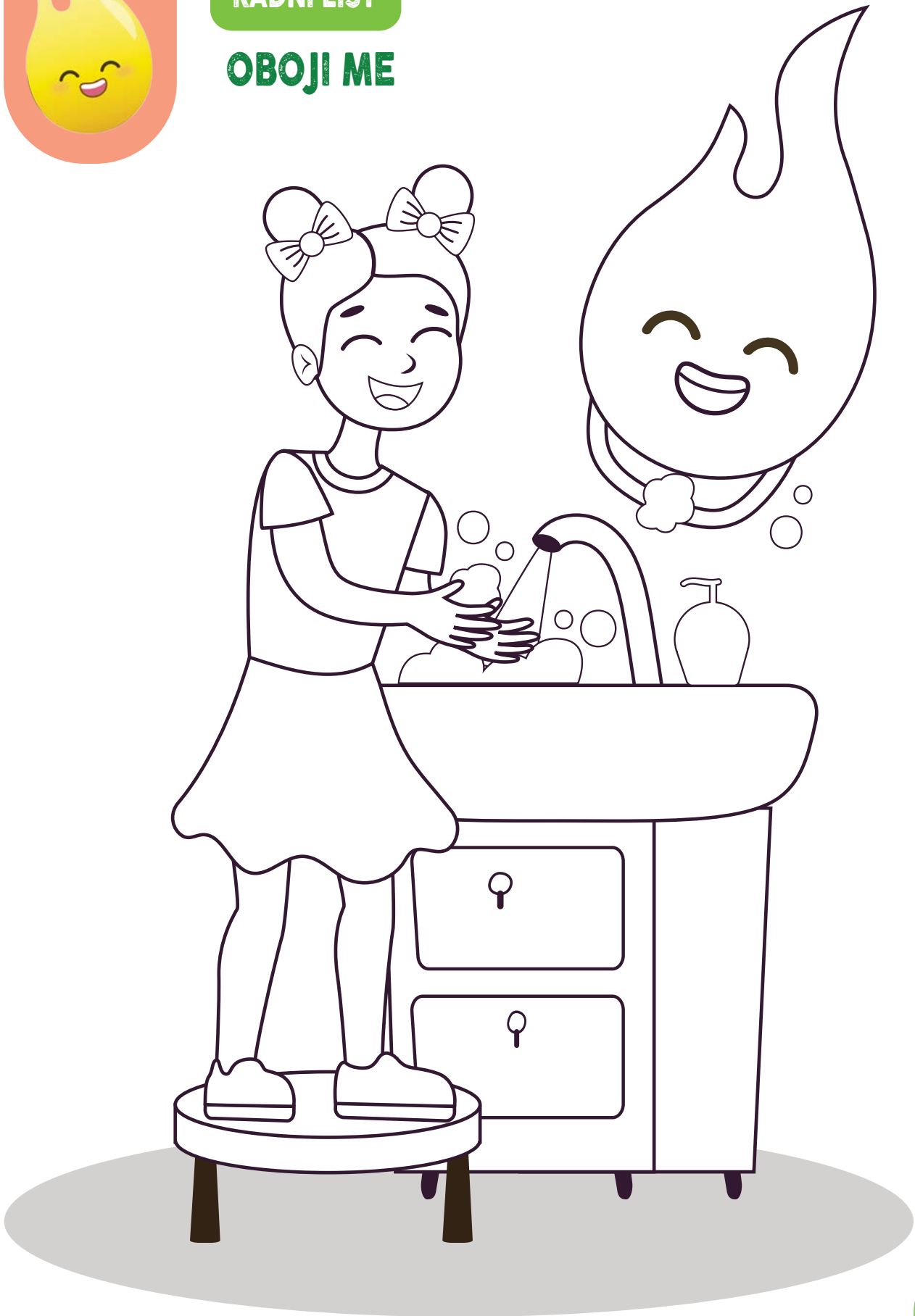
Možete ga koristiti kao podsetnik na „obećanje“ koje su dali pre nego što učenici kreću na pauzu za ručak i pre nego što se vraćaju na čas.

Ovu stranicu možete odštampati!

RADNI LIST

OBOJI ME

TEMA 3

Štednja i trošenje novca

3

Upravljanje novcem

Specifični rezultat

Razumeju zbog čega i kako donosimo odluke u vezi sa trošenjem novca

Cilj lekcije

Do kraja lekcije, učenici će biti u stanju da:

1. praktično koriste stečene veštine sa brojevima,
2. sa više samopouzdanja učestvuju u aktivnostima na pijaci,
3. donose mudre odluke u vezi sa trošenjem novca.

Neophodni materijali

1. Radni list: **Napravite izbor onoga što vam je potrebno**

Metodologija

Početak rada: čitanje priče

Učenje: diskusija na času

Promišljanje: davanje odgovora

Trajanje

40 minuta

Ključne reči

spisak za kupovinu, odluka

Početak rada

Čitanje priče

1. Pročitajte učenicima sledeću priču:

Aflaton je presrećan! Poslednjih nekoliko meseci je štedeo novac u svojoj kasci i uspeo da uštedi 500 dinara! Uzbuđen je zbog toga što će ići u kupovinu. Već neko vreme planira da napravi Aflaton-papirne lutke, pa je odlučio da ide da kupi sve što mu je potrebno da ih napravi.

2. Postavite učenicima pitanja, i sačekajte da na njih odgovore:

Šta mislite, šta je sve na njegovom spisku za kupovinu?

- papir/karton,
- makaze,
- olovka,
- lenjir
- lepak
- jedan štapić za lilihip,
- voštane / drvene bojice

3. Nastavite da čitate:

„Oh“, pomislio je Aflaton, „to je baš mnogo stvari koje treba kupiti za 500 dinara koje sam uštedeo. Pitam se da li ću imati dovoljno novca. Šta da radim?“

4. Pitajte učenike šta oni misle, šta bi Aflaton trebalo da uradi da se pripremi za odlazak u prodavnicu.

„Napraviću spisak svega što mi treba i pogledaću koliko svaka od tih stvari košta. Tako mogu da vidi da li sam uštedeo dovoljno novca.“

- papir/karton – 50 dinara
- makaze – 100 dinara
- olovka – 20 dinara
- lenjir – 50 dinara
- lepak – 150 dinara
- jedan štapić za lilihip – besplatno (sakupljao sam ih i imam ih kod kuće)
- voštane bojice / olovke u boji – 250 dinara

„Sad ovo sve treba da saberem. Možete li da mi pomognete?“

5. Zatražite od učenika da saberu navedene iznose.

„Oh ne! To sve zajedno košta 620 dinara, a ja imam samo 500. Moraću da se odlučim. Šta mislite da treba da uradim?“

6. Postavite to pitanje učenicima.

„Znam. Moram da odaberem da li ću kupiti drvene ili voštane bojice. Ne trebaju mi i jedne i druge. Koje bojice da izaberem?“

7. Postavite to pitanje učenicima.

„Dobra ideja, odabraću voštane bojice. Onda ću moći da kupim sve što mi treba za pravljenje lutaka od papira.“

Učenje

Diskusija na času

1. Postavite učenicima sledeća kratka pitanja:

- Za šta je Aflaton koristio novac? Da li mislite da je to nešto što mu je potrebno ili nešto što on želi?
- Često moramo da pravimo izbore kada nemamo dovoljno novca.
- Zbog čega je Aflaton pravio izbor šta će kupiti? Da li mislite da je dobro izabrao?
- Šta je još mogao da uradi da nije imao dovoljno novca?
- Za šta vi koristite novac?

Promišljanje

Javno predstavljanje urađenog i zavet

1. Pomozite učenicima da odgovore na sledeće pitanje. Promislite o kratkim pitanjima i zapišite sve najvažnije odgovore na tabli.

- Koje je korake Aflaton preduzeo pre nego što je otišao u prodavnice?

Ovu stranicu možete odštampati!

RADNI LIST

NAPRAVITE IZBOR ONOGA ŠTO VAM JE POTREBNO

Zamislite da je početak školske godine i da sa svojim roditeljima treba da kupite stvari koje su vam potrebne za školu.

Za sve što ćete kupiti ukupno možete da potrošite 100 evra.

U nastavku je dat spisak stvari koje možete kupiti. Proverite šta od navedenog predstavlja potrebe, a šta želje.

Kada to uradite, zaokružite sve što biste kupili od novca koji vam je na raspolaganju.

stvari za školu	cena	potreba	želja
Sveska	3		
Pernica	6		
Olovke – 10 komada	5		
Neka lepa knjiga za čitanje	9		
Voštane bojice – 12 komada	9		
Školska torba	35		
Sat	50		
Gumica	1		
Rezač	1,50		
Kutija za ručak	7		
Flašica za vodu	5		
Naliv pero	5		
Šljokice za likovno	4		
Nova odeća	25		
Nova igračka	10		

Ovu stranicu možete odštampati!

Izračunajte koliko biste novca potrošili i koliko bi vam novca preostalo.

UKUPAN IZNOS POTROŠENOG NOVCA:

PREOSTALI IZNOS:

Da li biste još nešto kupili na početku školske godine? Da li je to potreba ili želja? Ako je to što biste kupili želja, objasnite zbog čega biste baš to kupili.

**Sufinansira
Evropska Unija**

Aflatoun International

<https://www.aflatoun.org/>
info@aflatoun.org

**Nadácia otvorenej spoločnosti,
Bratislava/Open Society Foundation/NOS – OSF**

<https://osf.sk/>
osf@osf.sk

Škola dokorán – Wide Open School n. o.

<http://www.skoladokoran.sk/>
info@skoladokoran.sk

Pomoč deci

<https://www.pomocdeci.org/>
info@pomocdeci.org

